

**T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SPORUN İŞİTME ENGELLİLERİN SOSYALLEŞMESİ ÜZERİNE
ETKİSİ**

Rauf BERBER

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**KÜTAHYA
2011**

**T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SPORUN İŞİTME ENGELLİLERİN SOSYALLEŞMESİ ÜZERİNE
ETKİSİ**

Rauf BERBER

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Adnan ERSOY**

KÜTAHYA

2011

KABUL VE ONAY

Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne:

Rauf BERBER'in hazırladığı “**Sporun İşitme Engellilerin Sosyalleşmesi Üzerine Etkisi**” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Programında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

/ / 2011

İmzalar

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Arslan KALKAVAN

D.P.Ü. Besyo Öğretim Üyesi

Danışman: Yard. Doç. Dr. Adnan ERSOY (Danışman)

D.P.Ü. Besyo Öğretim Üyesi

Üye: Yard. Doç. Dr. Mehmet ACET

D.P.Ü. Besyo Öğretim Üyesi

ONAY

Bu tez Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Arslan KALKAVAN

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Adnan ERSOY'a tez boyunca yaptığı katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Çalışma boyunca bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren Prof. Dr. Arslan KALKAVAN'a teşekkür ederim.

Araştırma boyunca yardımını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Mehmet ACET'e teşekkür ederim.

Araştırma ve tez hazırlama sürecinde katkıda bulunan Yrd. Doç. Dr. Mehmet DEMİREL'e teşekkür ederim.

Araştırmada ölçümlerde gerekli yardımı esirgemeyen tüm öğrencilere ve ailelerine teşekkür ederim.

Bana tez boyunca destek olan eşime teşekkür ederim.

Bu tez herhangi bir kurum ya da kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

ÖZET

Berber, R. Sporun İşitme Engellilerin Sosyalleşmesi Üzerine Etkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kütahya. 2011. Yapılan bu araştırmanın amacı, sporun, işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmesi üzerinde etkisinin ne yönde olduğunu ortaya koymaktır.

İşitme engellilik ve bu kişilerin sosyalleşme süreçleri, günümüzde oldukça ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle yapılan bu çalışmada, spor yapan ve spor yapmayan işitme engellilerin sosyalleşme düzeyleri incelenerek, sporun işitme engelli kişilerin sosyalleşmesi üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma kapsamında, Afyon Karahisar İşitme Engelliler İlköğretim Okulu (n=30), Kütahya İşitme Engelliler İlköğretim Okulu (n=30) ve Eskişehir Ahmet Yesevi İşitme Engelliler İlköğretim Okulunda (n=40) okuyan, yaşları 10 ila 17 arasında değişen, 47'si spor yapan ve 53'ü spor yapmayan olmak üzere toplam (n=100) işitme engelli öğrenci üzerinde anket yapıldı.

Anket verilerine, SPSS 17.0 for Windows paket programı ile frekans, crosstabulation ve $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde Ki-kare analizi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre spor yapan işitme engelli öğrencilerle spor yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yine araştırma sonuçlarına göre spor yapan işitme engelli öğrencilerle spor yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşme düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Araştırma sonuçlarına göre işitme engelli kişilerin sosyalleşmesinde spor etkili bir sosyalleşme aracı olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Engellilik; İşitme Engelliliği; Sosyalleşme; Spor; Spor ve Sosyalleşme; Rehabilitasyon.

ABSTRACT

Berber, R. Effects of Sport to Civilization of Deaf Person. Dumlupınar University Institute of Health Sciences, Master of Science Thesis, Program of Body Education and Training, Kütahya. 2011. The aim of this research is to bring a light on which aspects the affect of sport on socialization of deaf students plays role.

Being deaf and the socialization phase of these people appear as a vital issue to us nowadays. Because of this, at this research, the deaf people doing a sport and the other deaf ones who aren't doing a sport were compared according to their socialization degrees, and the affect of sport on the socialization of deaf people was examined. At the research, a number of students were joined at the survey: Afyon Karahisar İşitme Engelliler Primary School (n=30), Kütahya İşitme Engelliler Primary School (n=30) and Eskişehir Ahmet Yesevi İşitme Engelliler Primary School (n=40), the age of whom are between 10 and 17 and 47 of whom do a sport while 53 students do not, consisting of totally 100 student.

Frequency with SPSS 17.0 for windows, crosstabulation and Ki-kare analysis paralel to $\alpha=0.05$ were applied to survey variations. According to the survey results, a meaningful statical difference between the socialization degrees of those deaf students doing a sport and not doing a sport was found out ($p<0.05$). Again, to the survey results, a meaningful statical difference between the degrees of socialization with sport of those deaf students doing a sport and not doing a sport was found out ($p<0.05$). According to the research results, sport could be used as an effective socialization tool in the socialization of deaf people.

Key Words: Being deaf, Socialization, sport, sport and socialization, rehabilitation.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KABUL VE ONAY	1
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
PROBLEM CÜMLESİ	3
ALT PROBLEMLER.....	3
HİPOTEZLER	3
ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI.....	3
ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
1. GENEL BİLGİLER	5
1.1. İŞİTME ENGELLİLİĞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	5
1.1.1. ENGELLİLİK VE İŞİTME ENGELLİLİĞİN TANIMI.....	5
<i>1.1.2. İşitme Engelliliğın Nedenleri .....</i>	<i>5</i>
<i>1.1.3. İşitme Kaybının Dereceleri .....</i>	<i>6</i>
<i>1.1.4. İşitme Engelliliğın Sınıflandırılması .....</i>	<i>6</i>
1.1.5. İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ.....	7
<i>1.1.6. İşitme Engellilerin Eğitiminde Yöntemler .....</i>	<i>8</i>
<i>1.1.7. İşitme Engellilere Yönelik Eğitim Kurumları.....</i>	<i>9</i>
1.1.8. İŞİTME ENGELLİ BİREYLERİN REHABİLİTASYONU	10
<i>1.1.9. İşitme Kaybının Tedavisi.....</i>	<i>10</i>
<i>1.1.10. İşitme Kaybında Cihaz Kullanımı .....</i>	<i>11</i>
1.2. ENGELLİLİK VE SPOR.....	12
1.3. SOSYALLEŞME İLE İLGİLİ BİLGİLER	15
<i>1.3.1. SOSYALLEŞMENİN TANIMI.....</i>	<i>16</i>
<i>1.3.2. SOSYALLEŞME SÜRECİ.....</i>	<i>16</i>

1.4. SPOR VE SOSYALLEŞME.....	17
1.4.1. SPORUN SOSYALLEŞME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	19
1.4.2. SOSYALLEŞME ARACI OLARAK SPOR.....	21
1.4.3. SOSYAL REHABİLİTASYON ARACI OLARAK SPOR.....	23
1.5. KONUyla İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	25
2. GEREÇ VE YÖNTEM	33
2.1. ÇALIŞMA EVRENİ	33
2.2. ARAŞTIRMA GRUBU	33
2.3. ARAŞTIRMA TEKNİĞİ VE PROTOKOL	33
2.3.1. Protokol.....	33
2.3.2. Araştırma Tekniği.....	34
2.3.3. Anketin Geçerliliği ve Güvenilirliği	35
2.4. İSTATİSTİK YÖNTEM	36
3. BULGULAR	37
3.1. KATILIMCILARIN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	37
3.1.1. Cinsiyet.....	37
3.1.2. Aylık Gelir	37
3.1.3. Annenin Eğitim Durumu.....	38
3.1.4. Babanın Eğitim Durumu	38
3.1.5. Engellilik Nedeni.....	39
3.1.6. Engellilik Süresi	39
3.1.7. Ailedeki Diğer Engelli Sayısı	40
3.1.8. Spor Yapma Durumu.....	40
3.1.9. Spora Yönelten Etmenler.....	41
3.1.10. İlgilenilen Spor Dalı.....	41
3.1.11. Spor Yapma Süresi	42
3.1.12. Spor Yapma Sıklığı.....	42
3.2. HİPOTEZLERE İLİŞKİN BULGULAR	43
3.2.1. Sosyalleşmeye İlişkin Bulgular.....	43
3.2.1.1. Toplumsal İletişim Kurma.....	43
3.2.1.2. Toplumsal Liderlik	43
3.2.1.3. Sosyal Etkinliklere Katılma.....	44
3.2.1.4. Yeni İnsanlarla Tanışma	45
3.2.1.5. Yalnızlık Hissi.....	45

3.2.1.6. Toplumsal Etkinlikler	46
3.2.1.7. Toplumsal Uzlaşısı.....	47
3.2.1.8. Aile Kararlarına Katılma	47
3.2.1.9. Ailenin Hoşgörüsü.....	48
3.2.1.10. Ailenin Arkadaş Çevresine Etkisi.....	49
3.2.1.11. Okulun Önemi	49
3.2.1.12. Yeni İnsanlarla Tanışma	50
3.2.1.13. Farklı Kültürlere Saygı Duyma.....	51
3.2.2. Sporla Sosyalleşmeye İlişkin Sorular	51
3.2.2.1. Yetenek ve İlgi Alanı Seçimi	51
3.2.2.2. Spor ve Ekolojik Çevre.....	52
3.2.2.3. Spor ve Başkalarını Memnun Etme.....	53
3.2.2.4. Spor ve Tanınma.....	54
3.2.2.5. Duyguları Kontrol.....	54
3.2.2.6. Takım Liderliği.....	55
3.2.2.7. Takımı Yönlendirme	56
3.2.2.8. Spor Aktivitelerine Katılma İsteği.....	56
3.2.2.9. Spor ve Toplumsal Bütünleşme	57
3.2.2.10. Sporun Katkısı.....	58
3.2.2.11. Spor ve İletişim.....	58
3.2.2.12. Spora Bakış Açısı	59
3.2.2.13. Boş Zamanları Değerlendirme.....	60
4. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	61
4.2.SONUÇ	64
4.3.ÖNERİLER.....	66
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	71
EK.1. ANKET FORMU.....	72
EK.2. YAZIŞMALAR	75
EK.3. VERİ FORMU	77
EK.4. VERİLER.....	78
EK.5. İSTATİSTİK TESTİ SONUÇLARI	82
<i>Toplumsal İletişim Kurma.....</i>	<i>86</i>
<i>Toplumsal Liderlik .....</i>	<i>86</i>
<i>Sosyal Etkinliklere Katılma.....</i>	<i>87</i>
<i>Yeni İnsanlarla Tanışma .....</i>	<i>87</i>
<i>Yalnızlık Hissi.....</i>	<i>88</i>
<i>Toplumsal Etkinlikler .....</i>	<i>88</i>
<i>Toplumsal Uzlaşısı.....</i>	<i>89</i>
<i>Aile Kararlarına Katılma .....</i>	<i>89</i>
<i>Ailenin Hoşgörüsü.....</i>	<i>90</i>
<i>Ailenin Arkadaş Çevresine Etkisi.....</i>	<i>90</i>
<i>Okulun Önemi .....</i>	<i>91</i>
<i>Yeni İnsanlarla Tanışma .....</i>	<i>91</i>

<i>Farklı Kültürlere Saygı Duyma</i>	92
<i>Yetenek ve İlgi Alanı Seçimi</i>	92
<i>Spor ve Ekolojik Çevre</i>	93
<i>Spor ve Başkalarını Memnun Etme</i>	93
<i>Spor ve Tanınma</i>	94
<i>Duyguları Kontrol</i>	94
<i>Takım Liderliği</i>	95
<i>Takımı Yönlendirme</i>	95
<i>Spor Aktivitelerine Katılma İsteği</i>	96
<i>Spor ve Toplumsal Bütünleşme</i>	96
<i>Sporun Katkısı</i>	97
<i>Spor ve İletişim</i>	97
<i>Spora Bakış Açısı</i>	98
<i>Boş Zamanları Değerlendirme</i>	98

KISALTMALAR

NASPE	: National Association for Sport & Physical Education (Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği)
WHO	: World Health Organization. (Dünya Sağlık Örgütü)
s	: Sayfa
db	: Desibel (ses ölçü birimi)
otest	: Odyolojik test (İşitme testi)

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo.3. 1. Sosyalleşmeye İlişkin Sorular ve Faktör Yükleri	35
Tablo.3. 2. Sporla Sosyalleşmeye İlişkin Sorular ve Faktör Yükleri.....	36
Tablo.3. 3. Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	36
Tablo 4. 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	37
Tablo 4. 2. Katılımcıların Ailelerinin Aylık Gelirlerine Göre Dağılımları.....	37
Tablo 4. 3. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	38
Tablo 4. 4. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları.....	38
Tablo 4. 5. Katılımcıların Engellilik Nedenlerine Göre Dağılımları	39
Tablo 4. 6. Katılımcıların Engellilik Sürelerine Göre Dağılımları	39
Tablo 4. 7. Ailedeki Başka Engelli Sayısına Göre Dağılım.....	40
Tablo 4. 8. Katılımcıların Spor Yapma Durumuna Göre Dağılımları	40
Tablo 4. 9. Katılımcıların Spora Yönelten Etmenlere Göre Dağılımları	41
Tablo 4. 10. Katılımcıların İlgilendikleri Spor Dallarna Göre Dağılımları	41
Tablo 4. 11. Katılımcıların Spor Yapma Süresine Göre Dağılımları.....	42
Tablo 4. 12. Katılımcıların Spor Yapma Sıklığına Göre Dağılımları	42
Tablo 4. 13. Toplumsal İletişim Kurma	43
Tablo 4. 14. Toplumsal Liderlik.....	44
Tablo 4. 15. Sosyal Etkinliklere Katılma	44
Tablo 4. 16. Yeni İnsanlarla Tanışma	45
Tablo 4. 17. Yalnızlık Hissi	46
Tablo 4. 18. Toplumsal Etkinlikler	46
Tablo 4. 19. Toplumsal Uzlaşma	47
Tablo 4. 20. Aile Kararlarına Katılma.....	48
Tablo 4. 21. Ailenin Hoşgörüsü	48
Tablo 4. 22. Ailenin Arkadaş Çevresine Etkisi.....	49
Tablo 4. 23. Okulun Önemi.....	50
Tablo 4. 24. Yeni İnsanlarla Tanışma	50
Tablo 4. 25. Farklı Kültürlere Saygı Duyma.....	51
Tablo 4. 26. Yetenek ve İlgi Alanı Seçimi	52
Tablo 4. 27. Spor ve Ekolojik Çevre	53
Tablo 4. 28. Spor ve Başkalarını Memnun Etme	53
Tablo 4. 29. Spor ve Tanınma	54
Tablo 4. 30. Duyguları Kontrol.....	55
Tablo 4. 31. Takım Liderliği	55
Tablo 4. 32. Takımı Yönlendirme	56
Tablo 4. 33. Spor Aktivitelerine Katılma İsteği	57
Tablo 4. 34. Spor ve Toplumsal Bütünleşme	57
Tablo 4. 35. Sporun Katkısı	58
Tablo 4. 36. Spor ve İletişim	59
Tablo 4. 37. Spora Bakış Açısı.....	59
Tablo 4. 38. Boş Zamanları Değerlendirme	60

GİRİŞ

İşitme engellilik bireyin gerek ruhsal, gerekse fiziksel anlamda hayatını etkileyen ciddi bir engellilik türüdür. İnsan sahip olduğu beş duyuya göre çevresini algılar ve hareket eder. Dokunma, görme, tatma, koklama ve işitme olarak tanımlanan bu duyulardan birisinin eksik olması, kişinin yaşamını ciddi şekilde etkileyerek, hem günlük yaşamında bireyi zor duruma sokacak sonuçlar verir, hem de bireyin eğitim ve sosyalleşme süreci üzerinde olumsuz etkiler bırakır.

Psikomotor gelişimin en önemli aşamalarından birisi olan işitme evresini atlatmış bireylerde, ya da sonradan edinilmiş işitme engelliliğinde, doğuştan işitme engelli bireylere göre daha çok sosyalleşme süreci görünmesi beklenir. Ancak var olan bir duyunun yitirilmesinin olumsuz ve ciddi etkileri nedeni ile bu bireylerde de işitme duyusunun yokluğu ciddi sorunlara yol açabilmektedir (19).

Yüksek ses nedeni ile sürekli işitme kaybına neden olan bir kişinin bazı psikolojik sorun semptomlarını gösterdiği bilinmektedir. Bunun yanında, bu sorun göstergelerinin işitme yetisinin yeniden kazanılması ile geçtiğinin görülmesi, işitmenin aynı zamanda bireyin yaşamsal faaliyetlerini etkilediğini göstermektedir. Bu nedenle işitme engelli kişilerin sosyalleşmesine, dışarıdan bir desteğin alınması zorunludur.

Geçtiğimiz son yüzyılın en önemli bilimsel gelişimi sosyalleşme ile ilgili olmuştur. Bilişim devrimi ile birlikte kırsaldan kentsel yaşama geçiş beraberinde pek çok sosyal değişimi de getirmiş, yeni sosyal olguların literatüre girmesine yol açmıştır. Sosyalleşmenin kişisel başarı üzerindeki etkisinin üzerine yapılan pek çok araştırmada, sosyal toplumun daha etkili ve daha huzurlu bir yaşam kalitesine kavuştuğu görülmektedir. Bu nedenle sosyalleşmenin önündeki engellerin kaldırılması ve sosyalleşmeye yönelik çalışmaların geliştirilmesi gerekmektedir (20).

Engelli bireyler, toplumun genelini ilgilendiren bir sorun olup, bu kişilerin sosyal olarak topluma kazandırılması sadece bu kişilerin ailelerinin değil, aynı zamanda tüm toplumun ortak ödevidir.

Bu nedenle günümüzde yapılan pek çok araştırma engelli bireylerin sosyalleşmesi üzerinde durmaktadır. Bu çalışmaların büyükçe bir kısmında ise engellilerin rehabilite edilmesinde sporun etkili bir çözüm olabileceği ortaya konmuştur.

Sporun sosyalleşme üzerindeki etkileri üzerine pek çok araştırma yapılmaktadır. Bu araştırmaların büyükçe bir kısmında sonuçların olumlu çıkması, sporun etkili bir şekilde engellilerin sosyalleşmesi konusunda kullanılabileceğini göstermektedir. spor etkinliklerinin grup olarak yapılması, bu gruplarda sosyal paylaşımın yaşanması, bireysel başarı yerine grup başarısı fikrinin ön plana çıkması, ödüllendirme sistemi ve kaybetmenin de olabileceğinin görülmesi sayesinde spor, engelli bireylere istedikleri ortamı sağlamak sureti ile sosyalleşmeleri sürecine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada sporun işitme engellilerin sosyalleşmesi üzerindeki etkileri incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Özürümler ve engelli bireylerimiz üzerinde yapılan her türlü çalışmaların, toplumsal bütünlüğü ve duyarlılığı göstermesi açısından önemi büyüktür. Bu açıdan araştırma, engelliler üzerinde yapılan deneysel bir çalışma olarak önem arz etmektedir.

Spor, günümüzde sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan büyük getirileri olduğu gösterilen önemli bir bilim dalı ve yaşam şeklinin bir parçasıdır. Sporun gerek bireylerin rehabilitasyonu, gerekse sosyal toplum üzerindeki etkileri üzerine yapılan araştırmalar, sporun daha etkili ve verimli bir şekilde sosyal rehabilitasyon aracı olarak kullanılmasına olanak vermektedir. Bu açıdan spor alanında yapılan diğer çalışmalar gibi bu çalışma da önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Avrupa Birliği uyum sürecindeki yasal düzenlemelerle daha çok ön plana çıkan özürümlü bireylerimiz, günümüzde bilindiği gibi sadece bu uyum sürecinde ön plana çıkmış değildir. Ancak toplumumuzda her zaman özel ilgi gösterilen ve değer verilen bu bireyler üzerinde yapılan bilimsel ya da akademik çalışmalar ise uyum süreci ile birlikte artmaya başlamıştır.

Yapılan bu çalışmanın amacı, sporun işitme engelli bireylerin sosyalleşmesi üzerinde etkilerinin olup olmadığının araştırılmasıdır. Araştırmada ayrıca spor türlerine ve işitme engelliliğın boyutlarına göre de bir kıyaslama yapılarak, sporun bu bireylerin sosyalleşmeleri üzerindeki etkilerinin derecelerinin de araştırılması amaçlanmıştır.

PROBLEM CÜMLESİ

Araştırmada, problem cümlesi şu şekildedir: “Sporun işitme engelli öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri ve sporla sosyalleşme düzeyleri üzerinde etkisi var mıdır?”. Bu doğrultuda, spor yapan ve spor yapmayan işitme engelli öğrencilerin, sosyalleşme ve sporla sosyalleşme düzeyleri arasındaki farklar incelenmiştir.

Alt Problemler

1. Spor Yapan ve Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Sosyalleşme Düzeyleri Arasında İstatistiksel Olarak Anlamlı Bir Farklılık Var mıdır?
2. Spor Yapan ve Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Sporla Sosyalleşme Düzeyleri Arasında İstatistiksel Olarak Anlamlı Bir Farklılık Var mıdır?

HİPOTEZLER

1. Spor Yapan ve Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Sosyalleşme Düzeyleri Arasında Fark Yoktur.
2. Spor Yapan ve Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Sporla Sosyalleşme Düzeyleri Arasında Fark Yoktur.

ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

1. Katılımcılar tüm soruları anlayarak cevaplamıştır.
2. Araştırmaya katılan katılımcılar örnek evreni yeterince temsil etmektedir.
3. Araştırmada kullanılan istatistiksel yöntemler araştırma için uygundur.
4. Araştırmada kullanılan veri toplama tekniği yeterli ve geçerlidir.
5. Anket güvenilirliği için yapılan güvenilirlik analizinde literatürde kabul gören Reliability analizinin 0,70 anlamlılık düzeyinin üzerindeki soruların güvenilir olduğu kabul edilmiştir.
6. Araştırmada kullanılan yöntem ve tekniklerin araştırmaya uygun olduğu kabul edilmiştir.
7. Araştırmanın örneklem grubunun araştırma evrenini temsil ettiği kabul edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, Kütahya, Afyon ve Eskişehir İllerinde işitme engelliler okullarında öğrenim gören, yaşları 12 ile 17 arasında değişen toplam 100 işitme engelli öğrenci ile sınırlıdır.

1. GENEL BİLGİLER

1.1. İŞİTME ENGELLİLİĞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

1.1.1. Engellilik ve İşitme Engelliliğinin Tanımı

İşitme engeli terimi, geniş kapsamlı bir terim olup, hafif dereceden çok ileri dereceye kadar herhangi bir derecedeki işitme özrünü göstermektedir. İşitme engelliler, kendi içinde işitmeyen ve ağır işitenler olarak gruplanmaktadır. İşitmeyen bir birey, işitme kaybının, bir işitme cihazı ile ya da cihazsız, yalnız işitme yoluyla ana diline ilişkin bilgileri başarılı bir biçimde işlemişmesini önemli derecede engellediği bireydir. Ağır işiten birey, genellikle bir işitme cihazının da yardımı ile işitme yoluyla dilsel bilgileri başarılı bir biçimde işlemeyebilmesine olanak verecek derecede işitme kalıntısı bulunan bireydir (1).

1.1.2. İşitme Engelliliğinin Nedenleri

İşitme engeli vakalarının %95'inin doğum öncesinde, doğumda veya çocuk dili kazanmadan önce, %5'inin ise çocuk dili kazandıktan sonra olduğu bilinmektedir (2). İşitme engelinin nedenleri doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası nedenler olarak sınıflandırılabilir. Doğum öncesi nedenler şunlardır (12): Hamilelik döneminde annenin geçirdiği enfeksiyon veya hastalık (özellikle kızamıkçık, kabakulak, sarılık ...); Hamilelik döneminde annenin röntgen çektirmesi; Hamilelik döneminde annenin oto toksik ilaç ve alkol kullanımı; Hamilelik döneminde geçirilen kazalar; Kan uyumsuzluğu ve Genetik faktörlerdir.

Doğum anı nedenleri ise şunlardır (2): Doğum sırasında meydana gelen komplikasyonlar (kordon dolanması, oksijensiz kalma); Düşük doğum ağırlığı; Erken doğum; Bebekte kan değişimini gerektiren sarılık ve Doğum sırasında baş, boyun ve kulakta görülen zedelenmelerdir.

Doğum sonrası nedenleri şu şekilde sıralayabiliriz (2): Orta veya iç kulak yapılarında zedelenme; Çocukluk hastalıkları (havale, menenjit, kızamıkçık, kızıl...); 3 aydan fazla süren kronik orta kulak iltihabı (otit) ve Çocukluk yaralanmalarıdır (kafatası kırıkları, çatlakları, baş veya kulaklara şiddetli darbe, çok yüksek sese maruz kalma ve zarar verecek şekilde kulağa sokulan cisimler).

İşitme engelliliğinin bir diğer nedeni de kalıttır. Kalkavan (48), kalıtımı; üreme sırasında ana babada bulunan bir takım özelliklerin genler yoluyla genç kuşağa geçmesi olarak tanımlamıştır. Dolayısı ile ana babada bulunan işitme engelliliği durumu, kalıtım yolu ile bireye geçebilir.

1.1.3. İşitme Kaybının Dereceleri

İşitme kaybının derecelendirilmesinde, desibel kavramı kullanılmaktadır. Desibel (dB), belirli bir referans güç ya da miktar seviyeye olan oranı belirten genelde ses şiddeti için kullanılan logaritmik ve boyutsuz bir birimdir. Desibel daima iki değer arasındaki karşılaştırmadır. Bunun sonucu olarak da, çoğu kez ölçülen güç değeri değişik olmasına rağmen desibel sayısı aynıdır. Desibelin yaygın olarak ses şiddeti birimi olduğu sanılır ama ses şiddeti karşılaştırmalarında da kullanılabilen bir karşılaştırmadır. İşitme kaybının tipi ve dereceleri, uluslararası standartlara göre şunlardır:

- 10 – 15 dB Normal işitme.
- 16 – 25 dB Çok hafif derecede işitme kaybı.
- 26 – 40 dB Hafif derecede işitme kaybı.
- 41 – 55 dB Orta derecede işitme kaybı.
- 56 – 70 dB Orta-ileri derecede işitme kaybı .
- 71 – 90 dB İleri derecede işitme kaybı.
- 91 dB ve üstü Çok ileri derecede işitme kaybı (3).

Çok ileri derecede işitme kaybı olan ve işitme cihazı kullanması zorunlu olan bireyler “sağır”, hafif ve orta derecede kaybı olan bireyler ise “ağır işiten” bireyler olarak tanımlanmaktadır (2).

1.1.4. İşitme Engelliliğinin Sınıflandırılması

İşitme engelliliği genel olarak işitme kaybına göre beş ana grupta incelenir. Bunlar İletim tipi işitme kaybı; Sensörinl işitme kaybı; Karışık tip işitme kaybı; Santral işitme kaybı ve fonksiyonel işitme kaybıdır.

İletim Tipi İşitme Kaybı: Okul çağı çocuklarında en yaygın olarak görülen işitme kaybı tipidir. Kulak kepçesi, dış kulak yolu, kulak zarı, orta kulak kemikçikleri ve kaslarında meydana gelen hastalıklar iletim tipi işitme kaybına neden olmaktadır. İletim

tipi işitme kayıplarının nedenleri, dış kulak hastalıkları (Doğuştan olan problemler, dış kulak yolu darlıkları, dış kulak yolu iltihapları, dış kulak yolu kiri, travmalar, tümörler) ve orta kulak hastalıklarıdır (Doğumsal anomaliler, orta kulak enfeksiyonları, östaki tüpü hastalıkları, orta kulakta sıvı toplanması, orta kulakta kireçlenme, travmalar, tümörler).

Sensörinöral İşitme Kaybı: İşitme kaybı koklea ve/veya daha sonrasındaki bölgeleri (işitme yolları, korteks vb.) içeriyorsa sensörinöral işitme kaybı olarak tanımlanır. Doğum öncesi (genetik nedenli, annenin hamilelikte kızamıkçık geçirmesi vb.), doğum anı (doğum travması, oksijensiz kalma, sarılık vb.) ve doğum sonrası (işitme kaybına neden olabilecek ilaç kullanımı, yüksek ateşli hastalık, enfeksiyonlar vb.) nedenlerle oluşabilmektedir. Sensörinöral işitme kayıplarının nedenleri, iç kulak hastalıkları (doğumsal hastalıklar, genetik hastalıklar, enfeksiyonlar, meniere hastalığı, yaşlanmaya bağlı işitme kaybı, işitme kaybına neden olabilecek ilaç kullanımı, ani işitme kaybı, travmalar, gürültü, tümörler, diğer sistem hastalıkları) ve işitme siniri ve beyin hastalıklarıdır (enfeksiyonlar, sinir sistemi hastalıkları, tümörler).

Mixed (Karışık) Tip İşitme Kaybı: İletim ve sensörinöral işitme kayıplarının bir arada görülmesidir.

Santral İşitme Kaybı: İşitmenin normal olmasına rağmen, çocuğun genel olarak konuşmayı ayırt edememesi, gürültüde konuşulanı anlayamaması, dikkatini bir konu üzerinde yoğunlaştırmamasına neden olur. Problem beynin korteks adı verilen bölgesindedir.

Fonksiyonel/Organik Olmayan İşitme Kaybı: Kişinin herhangi bir nedenle işitme kaybı var gibi davranması ya da gerçekten işitme kaybının olduğuna inanması ile ortaya çıkan durumdur (3).

1.1.5. İşitme Engellilerin Eğitimi

İşitme engelli öğrencilerin devam ettikleri meslek liselerinin sayısının çok oluşu ile kültür ve atölye derslerini veren öğretmenlerinin özel eğitim ve bu çocukların özel ihtiyaçları konusunda eğitim formasyonlarının olmayışı vb. sebeplerle işitme engelli öğrenciler bu meslek liselerinde başarısız duruma düşmekte ve öğrenimlerini sürdürememekteydiler. İşitme engelliler meslek liselerinin açılmasıyla kırsal kesimden gelen öğrencilere yatılılık imkânının yanı sıra, kültür derslerinin bu okullarda ve alanda yetişmiş veya hizmet içi eğitim görmüş öğretmenler vasıtasıyla verilmesi

sağlanmaktadır. Gerektiğinde laboratuvar niteliğinde de olsa tüm öğrencilerin faydalanabileceği şekilde cihazlandırma yoluna gidilebilmektedir (2).

1.1.6. İşitme Engellilerin Eğitiminde Yöntemler

Sözel yöntemin dayandığı temel ilke, işitme engelli kişinin işitenlerin dünyasında yaşamını sürdürebilmesi için, en yaygın iletişim biçimi olan sözel dili öğrenmesi gerektiğidir. Bu yöntemde, öğretilbileceği ve öğretilmesi gerektiği düşüncesi ile yapılandırılmış dil, belli kalıplar ile ve belli bir sıra ile çocuklara öğretilmektedir. Bu yapılandırma, konuşma eğitimi, eklemleme çalışmaları, işitme eğitimi, dudak okuma eğitimi, dil ve okuma eğitimi başlıkları altında çeşitli çalışmaların tümünü kapsamaktadır. Çalışmalar, dilin öğretilmesi gerektiği düşüncesine göre yürütülür (1).

İki dil yöntemi, işitme engellilerin eğitiminde yeni sayılabilecek bir yöntemdir. Genel olarak erken yaşlarda, iki dilin eşzamanlı olarak öğrenilmesine dayanır. İşitme engellilerin eğitimi açısından bakıldığında işaret dilinin ilk dil, sözel dilin ikinci dil olarak öğrenilmesi şeklinde tanımlanabilir. Burada herhangi bir dilin, diğerine üstünlüğü söz konusu değildir. Yöntemin çıkış noktalarından biri, işitme kaybından kaynaklı “işitme engellilerin” engelli olmadıkları, kendilerine ait ayrı dilleri ve kimlikleri olan bir alt grup olduklarına yönelik düşüncelerdir. İşaret dilinin işitme engelli bireyin iletişim ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir anadili olduğu ve işitme engelliler tarafından tercih edildiği savunulmaktadır (2).

İşaret yönteminde, duygu ve düşünceler, nesnelere, belli bir dilin harfleri veya konuşma sesleri, beden hareketlerinden oluşturulan ve görsel olarak algılanan işaretlere benzetilmeye çalışılarak iletişim sağlanır. İşaret yöntemi, özellikle çok ileri derecede işitme kaybı olanlar tarafından kullanılan bir iletişim şeklidir. Kolay öğrenilen bir yöntem olmakla birlikte, toplumda işaret dilinin bilinme düzeyi göz önüne alındığında, işitme engelli bireyin, çevreyle iletişiminde zorlanmasına ve toplumdan uzaklaşmasına sebep olabilmektedir. İşaret dilinin ilden ile okuldan okula, sınıftan sınıfa ve hatta öğretmenden öğretmene farklılık gösteriyor olması ve kullanılan işaret sisteminde belli bir standardın olmayışı, bu yöntemle ilgili olarak yaşanan bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (2).

Total yöntem, işitme engelli bireylerin kendi aralarında ve diğer insanlarla etkili iletişimi kurabilmelerinde işitsel, sözel ve işaret yöntemi gibi toplumda geçerli tüm iletişim biçimlerinin birleşiminden yararlanmasını amaçlayan bir yöntemdir. Bu yöntemin temelini, yöntemin bir araç olduğu ve aracın amaçlarla uyum içinde olması gerektiği düşüncesi oluşturmaktadır. Burada belli bir çocuğa hangi yöntemin daha uygun olduğunu belirlemedeki hedefin, çocuğun ihtiyaçlarını en uygun biçimde karşılamak olduğu belirtilmektedir. Yani bu yöntem bireysel farkların ve bireysel ihtiyaçların önemini vurgulamaktadır (3).

1.1.7. İşitme Engellilere Yönelik Eğitim Kurumları

2002-2003 verilerine göre işitme kaybı olan 4 ila 18 yaşları arasındaki çocuklara eğitim-öğretim hizmeti veren Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 49 işitme engelliler ilköğretim okulunda 6133 öğrenci, 14 işitme engelliler meslek lisesinde 850 öğrenci olmak üzere toplam 6983 öğrenci eğitim görmektedir. 2003-2004 verilerine göre 71 özel eğitim sınıfında 847 işitme engelli öğrenci, kaynaştırma eğitiminde ise 1579 sınıfta 2146 öğrenciye eğitim-öğretim verilmektedir. İşitme engelliler meslek liselerinden ya da kaynaştırma eğitimi yoluyla normal lise ve dengi okullardan mezun olan işitme engelli öğrencilere Eskişehir Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksek Okulu'nda yüksek öğrenim yapma imkânı bulunmaktadır. İşitme engelli öğrenciler bu okulda (2):

- Yapı Ressamlığı Ön Lisans Programı
- Bilgisayar Operatörlüğü Ön Lisans Programı
- Seramik Sanatlar Lisans Programı
- Grafik Sanatlar Lisans Programı
- Mimarlık Lisans Programı alanlarında eğitim-öğretim görmektedirler.

Bu okullara giriş Ö.S.S. sonuçlarına göre ön kayıtlı ve özel yetenek sınavları ile yapılmaktadır. Ayrıca üniversite sınavını kazanıp da normal öğrencilerle birlikte yüksek öğrenim yapan öğrenciler de bulunmaktadır (2).

1.1.8. İşitme Engelli Bireylerin Rehabilitasyonu

Yardıma muhtaç engelli, değişik sebeplerden dolayı (çalışmaya muktedir olmama, bakıma muhtaçlık, işsizlik, belirli bir gelir düzeyinin altında kalma vs.) başta kamu kurumlarının olmak üzere sivil toplum örgütlerinin ve sosyal çevrenin mali desteğine ihtiyaç duyan kişidir. Sosyal yardımların amacı, tüm ülke nüfusunu kapsayacak bir biçimde, gelirden sürekli olarak mahrum olan kişilere asgari bir gelir sağlamaktır. Engellilerin önemli bir kısmının çalışma hayatına kazandırılması kolay olmadığı için, özellikle çalışmayan, bir başka ifadeyle çalışmaya muktedir olmayan veya kendi şartlarına uygun bir iş yerinde çalışma imkânı bulunmayan engellilere yardım yapılması zorunludur (16).

Bedensel engelliler için çeşitli alanlarda alınan kararların uygulanabilmesi, her şeyden önce bu konudaki yatırımların güçlendirilmesi ile olanaklıdır. Yasalarda, istihdam ve teknik alanlarda yer alacak olan maddeler, uygulamada da devletin öncülüğü ile desteklenmelidir. Engellilerin sorunları, toplum sorunları ile birlikte ele alınmalıdır. Sorunların çözümü yönündeki davranışlar, bireysel veya belirli kurumlar ile değil, bütünlük içinde değerlendirilmelidir (15).

Sosyal yardımlar, ilk başta bir gelire sahip olmayan ve dolayısıyla mutlak manada yardıma muhtaç engellilere yapılması şarttır. Bunun yanında, sigortalı olsun veya olmasın geliri yeterli olmayan ve nispi olarak yardıma muhtaç olan engellilere de geri takviyesi amacıyla yardım yapılmalıdır. Hiç geliri olmayan yardıma muhtaç engellilere ve diğer sosyal gruplara yapılan sosyal yardımlar, sosyal güvenliğin nüfus itibariyle kapsamını genişletmektedir (16).

İşitme engellilerin rehabilitasyonunda tedavi yöntemleri ve araç kullanımı yaygın olarak başvurulan yöntemdir. Bu bölümde her iki yöntem üzerinde durulmuştur.

1.1.9. İşitme Kaybının Tedavisi

Orta kulak enfeksiyonlarının hızlı ve etkili tedavisi yapılmalıdır. Eğer bir orta kulak iltihabı uygun bir şekilde tedavi edilmezse, yıllarca akan bir kulakla birlikte işitme kaybı ve beyne yayılan iltihaplar ortaya çıkabilecektir. Orta kulakta iltihap olmadan sıvı birikmesine efüzyonlu otit (seröz otit) denir. Bu sinsi seyreden hastalığın ilk belirtisi işitme kaybı olup, genellikle geniz eti büyük olan çocuklarda görülür. Eğer bu hastalığa, ilaç tedavisi veya kulak zarına tüp takılması gibi tedaviler uygulanmaz ise

kalıcı işitme kaybı ortaya çıkabilir. Bu tip işitme kayıplarında, işitme cihazının kullanılması tedavideki son aşamadır. Sensörinöral tip işitme kayıplarının tedavisi, işitme cihazı, orta kulak protezleri, koklear implant ve beyin sapı implantı uygulamaları ile yapılır (2).

1.1.10. İşitme Kaybında Cihaz Kullanımı

İşitme cihazı çevredeki sesleri önce elektriksel uyarıya, daha sonra yükselterek tekrar işitsel uyarıya dönüştürür. Üç temel parçası vardır: mikrofon, yükseltici ve alıcı. Dışarıdan gelen ses, mikrofon tarafından yükselticiye gönderilir. Burada yükseltilemiş ses alıcı tarafından kulak kalıbına gönderilir. Kulak kalıbı yoluyla, yükseltilemiş olan ses kulak zarına ulaşır. Lisan gelişimi için gerekli işitsel özelliklerin çocuk tarafından algılanabilmesi için 25 dB ve üzerindeki işitme kayıplarında işitme cihazı önerilmelidir. Yetişkinlerde bu durum biraz da kullanıcının isteğine bağlıdır ancak, hafif derecede kayıplardan başlayarak ileri derecedeki kayıplara kadar önerilebilir. İşitme cihazıyla yarar sağlanamadığı durumlarda koklear implant veya uyarıcı işitme cihazları gündeme gelmektedir. İşitme cihazları hem biçim hem de çalışma sistemi bakımından farklıdır. İşitme cihazı tipleri şunlardır (3):

- Kulak arkası
- Kulak içi
- Kanal içi
- Gözlük tipi
- Cep tipi (Vücut Tipi)

Bazı durumlarda işitme cihazı problemin tümüne çözüm getiremez ve hasta alternatif bir başka yardımcı alete ihtiyaç duyar. Böyle durumlarda rehabilitasyon programının bir parçası olan yardımcı dinleme aletleri alternatif bir çözümdür. Genel olarak bu cihazlar 3 bölümde ele alınabilir (3):

- Yüz yüze iletişime, radyo ve TV gibi dinlemeye yardımcı cihazlar,
- Telefonda konuşmaya yardımcı cihazlar,
- Çevresel ses ve durumun farkında olma ve ayırt etmeye yardımcı sistemler.

Yüz yüze iletişimde en yaygın olarak kullanılan FM sistemleridir. Loop sistemi ise, bir diğer yardımcı cihazdır. Bu cihazın farklı tipleri vardır. TV izleme veya bir toplantıyı rahat izlemeyi sağlayabilir. Bunların dışında telefon yükselticisi, çevrede

olanların farkında olmayı sağlayan alarm sistemleri de vardır. Bunlar telefon ve kapı çaldığında veya bebek ağladığında kişiyi uyaran ışıklı cihazlardır. Erken dönemde gelişen işitme kaybı ile çocuklarda, hem iletişim becerileri hem de okul başarıları etkilenir. Çok hafif derecedeki işitme kayıpları bile (örneğin iletim tipi kayıplar) çocuğun gelişimini pek çok alanda olumsuz yönde etkiler. 25 dB veya altında işitme esiklerine sahip gelişme çağındaki olan çocuklar, normal düzeydeki bir konuşmanın tüm işitsel özelliklerini algılamada zorluk çeker. Çocuklar için normal kabul edilen +15 dB'i aşan işitme seviyesinin üstündeki değerlerde çocuğun konuşmayı anlama ve öğrenme yeteneği, işitme kaybının derecesine göre değişik ölçülerde ve olumsuz yönde etkilenecektir. Bu durumda işitme kaybı 15 dB'i aşan çocuklar için işitme cihazının kullanılması gereklidir. Uzun süreli orta kulak problemi olan çocuklarda hafif derecede olan işitme kayıplarının bile çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Böyle bir durumda, işitme cihazı kullanımının gerekliliği tartışılmazdır. Çocuklar, konuşmayı öğrenmeye hayatın ilk aylarında başlarlar. Konuşmanın temel taşlarını teşkil eden babıldama ve mırıldanma adını verdiğimiz bu evreleri geçirebilmeleri için normal işitmeye sahip olmalıdırlar. Bu nedenle mümkün olan en kısa zamanda çocuğun işitme cihazı kullanması gereklidir (3).

1.2. ENGELLİLİK VE SPOR

Fiziksel ya da bedensel engelli bireyler, bütün düzeltmelere rağmen iskelet, sinir sistemi, kas ve eklemlerinden eğitim-öğretim çalışmalarında yararlanamayacak ölçüde sakatlanmış olan kişilerdir. Bedensel Engellerin Nedenlerini beş grupta incelemek mümkündür.

1. Doğuştan olan nedenlere bağlı bedensel özürlü
2. Bulaşıcı ve ateşli hastalıklar sonucu oluşan bedensel özürlü
3. Metabolizma bozuklukları sonucu oluşan bedensel özürlü
4. Çeşitli kazalar
5. Karışık ve çeşitli nedenlerdir. (39).

Zihinsel engelli bireyler genel olarak gereksinim duydukları yardım miktarına göre şu sınıflandırmaya tabi tutulurlar (41):

Seyrek: Her zaman yardıma gereksinim yoktur. Yalnızca yaşamın geçiş dönemlerinde (örneğin okula başlama) kısa süreli yardıma gereksinim vardır. Zaman zaman yardımlar yüksek ya da düşük yoğunlukta olabilir.

Sınırlı: Uzunca bir süre yardıma gereksinim vardır. Ancak bu yardım seyrek olarak yapılan yardım niteliğinde değildir. Bir sonraki yardım düzeyine göre daha az personele gereksinim vardır ve hizmetin maliyeti daha düşüktür.

Yoğun: En azından belirli ortamlarda (iş ya da okul) sürekli (örneğin her gün) yardıma gereksinim vardır. Yardım belirli bir zamanla sınırlı değildir. Uzun süreli yardıma gereksinim vardır.

Yaygın: Sürekli ve yüksek yoğunlukta yardıma gereksinim vardır. Yaygın yardım tipik olarak sınırlı ve yoğun yardımlarda olduğundan daha fazla personeli gerektirir.

Bedensel yetersizliği olan çocukların uyum sorunları olacağı ve kendilerine özgü kişilik yapıları olduğu düşünülür. Bedensel yetersizlikten etkilenmiş çocuklardan öğretmen ve arkadaşları çeşitli iş ve becerilerde beklentilerini düşürür. Tüm bunlar bedensel yetersizlikten etkilenmiş çocuğun duygusal ve eğitsel gelişimine ket vurur.

Bacakların ve/veya kolların olmaması ya da tutmaması gibi bedensel yetersizliklerden etkilenen kişilerde içine kapanma, alıngan olma, hassas olma ya da kendini yeterli hissetmeme gibi sorunlu davranışların ortaya çıkacağına inanılır. Kişilik sorunları bedensel yetersizlikle birlikte kazanılmış değildir. Bedensel yetersizlikten etkilenen kişilerin uyum sorunları yaşamaları, çevredeki kişilerin bedensel yetersizliğe olan tepkilerinin bir sonucudur. Bedensel yetersizlikleri olan çocukların, mutlaka uyumsal ve duygusal sorunları olması gerekmez. Bedensel yetersizlikten etkilenen çocuk duygusal bakımdan hassas ve uyum problemi yaşıyorsa, bu durumlar bedensel yetersizliğin sonucu değildir. Bir takım sosyal ve kültürel etmenlerin sonucudur. Bedensel yetersizliği olan çocukların duygusal ve uyumsal sorunlarını bacakların ve kolların olmamasıyla açıklamak yeterli ve doğru değildir (40).

Sağlam kişiler tarafından bedensel, ruhsal ve sosyal yararlar sağlamak amacıyla yapılan sportif etkinliklerin bedensel engelliler tarafından yapılabileceği uzun yıllar hiç düşünülmemiştir. Hatta ciddi bedensel sakatlıkların rehabilite edilmesinin gerekliliği dahi kabul edilmemiştir. Ancak 20. Yüzyılda kısa süre içinde art arda iki dünya savaşının çıkması ve geride çok sayıda hasta ve yaralının kalmasıyla birlikte, bu kişilere rehabilitasyon şansı verilmeye başlanmıştır. Çağdaş tanımıyla rehabilitasyon, hastalık yada kaza sonucu bedensel yeteneklerin bir kısmını yitirmiş olan kişilerin, geride kalan güçlerini kullanarak kendi kendilerine yeterli, ailesine ve topluma yararlı, üretime katkısı gerçekleşmiş, yeni bir mesleğe adapte olmuş ve vergi ödeyebilir duruma gelmiş

olmasını amaçlamaktadır. Bu geniş kapsam içinde engelli kişinin, sağlam kişilerin yapabileceği her türlü etkinliği üstlenmesi ve bunu başarması beklenmektedir (13).

Sosyal yaşamın ağır baskısı altındaki sağlıklı bireylerin bedensel ve ruhsal gerilimlerinden kurtulmaları, hayat şartlarına fiziki uyum sağlamaları için tavsiye edilen sporun; kimisi temel ihtiyaçlarını karşılamaktan aciz, kalıcı veya geçici suretle bedensel, ruhsal ve sosyal baskı altında bulunan engelli insanlar tarafından da yapılabileceği fikrinin yaygınlaşması 1. ve özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra olmuştur. Engelli bireylerin spora yönelmelerinde savaş öncesi spor yapıp, savaşta sakatlanan insanların eski aktivitelerini kazanma istekleri, sağlık kuruluşlarının hastaların rehabilitasyonunda yaptırılması gereken egzersizleri zevkli bir biçimde yaptırma istekleriyle beraber, hastaları hastanenin tek düze ortamından kurtarma, ölümler nedeniyle eksilen iş gücünün yerine koyma çabaları da büyük rol oynamıştır (12).

Hangi engel grubuna dâhil olursa olsunlar, engelli insanlar için sporun önemi çok büyüktür. Öncelikle spor, engelli insanların kendine öz güvenini artırır. Sonra rehabilitasyonlarına büyük ölçüde katkıda bulunur. Bugün ülkemizde ve batıda sporun içinde olmadığı bir rehabilitasyon programı yok gibidir. Ayrıca spor, engelli insanların toplumla kaynaşmasını sağlar. Spor yaparak adlarını duyuran engelli insanlar, uluslar arası yarışmalarda ülkelerini temsil ederek birçok başarıya imza atarlar (14).

Engelli sporcunun sportif etkinlik seçiminde, en önde gözetilecek husus, sakatlığına uygun bir oyun veya spor olmasıdır. Seçilen etkinlik bireysel bir oyun şeklinde olabileceği gibi çiftler ya da gruplar halinde oynanabilen bir oyunda olabilir. Daha önce bu tarz bir denemeye girmemiş engellilerde, başlangıçta mümkün olduğu kadar basit bir aktivite seçilmesinde yarar vardır. Basit bir oyunda olsa, başarıyla sonuçlanması engelli kişiyi daha büyük başarılarla motive edecek, başarısızlık ise cesaretini ve güvenini azaltabilecektir. Başlangıçta çok basitte olsa başkalarıyla oyun ya da basit yarışma türü etkinliklere katılmaya başlayan bir engelli, korku ve çekingenliğini yenme fırsatını bulabilecektir. Bu amaca ulaşabilmek için mutlaka katı kurallar veya zor hedefler ortaya konması asla gerekli değildir. Örneğin hiç futbol oynamamış engelliye doğrudan futbol maçının içine çekmek yerine topa vurmaya, şut atmaya teşvik etmek ve bunu yapabildiğini göstermek çok daha önemli ve yararlı olacaktır (13).

1.3. SOSYALLEŞME İLE İLGİLİ BİLGİLER

Sosyalleşme tek yönlü bir olgu değildir; daha çok karşılıklı olarak insanlar arası etkileşimi ve böylece değerlerin, normların, davranış örneklerinin ve rol sistemlerinin değişimini ifade eder. Sosyal yetenek insana içselleştirilmiş değerler doğrultusunda beklentilere ve normlara uygun davranması olanağını verir. Ancak hem insanı kendine karşı hem de az ya da çok içselleştirilmiş değerlere, normlara, davranış örneklerine ve sosyal rollere eleştirel bir uzaklığı da içerir. Sosyal yeterlik pek çok bir birine bağlı özelliklere, yeteneklere ve beceriye dayanır. Sosyalleşme sosyal sistemin ve toplumun sürekliliği için vazgeçilmez bir önem taşır (22).

Bireyler, içinde doğdukları toplumun kuşaktan kuşağa geçirilen kültürünü, sosyalleşme süreci içinde öğrenme yoluyla elde ederler. Sosyalleşme başkalarıyla olan ilişkileri aracılığıyla bireye, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi toplumun yargı ölçütlerinin diğer tüm değer, kural ve normların toplumca kabul edilebilir tutum ve alışkanlıkların, becerilerin iletilmesi sürecidir. Sosyalleşme, ilk psiko-sosyal çevre olan ailede başlar, ailede ve çevrede gerçekleştirilir. Ailedeki sosyalleşmenin en önemli belirleyicileri anne-baba davranışları olup, ruhsal özelliklerin büyük çoğunluğu aile içinde kazanılır. Kişiliğin gelişmesinde, kişilik yönelimlerinin ve savunma mekanizmalarının oluşmasında sosyalleşmenin genel çerçevesini ve ortamını aile çizer, ikincil gruplar ise, bu genel çerçevenin içini ayrıntılarla doldurur. İkincil gruplar çocuk ya da gencin, sokak gibi örgütlendirilmemiş çevresi olabileceği gibi, örgütlendirilmiş çevresi (yaygın eğitim ortamı) de olabilir. Yaygın eğitim ortamında insan ilişkileri ve etkileşim daha zengin ve yoğun olarak gerçekleşecektir. Davranışın kültüre bağımlı bir görecelik taşıması nedeniyle gençlerin uyumsuz olarak görülen bazı davranışlarının söndürülerek, bu ortamda yeniden koşullandırma ile uyumlu davranışa dönüştürülmesi olasıdır (24).

Sosyalleşme toplumsal ve bireysel yaklaşımlara bağlı olarak iki şekilde ele alınır. Toplumsal açıdan sosyalleşme bireyin kültürü öğrenerek içinde yaşadığı organize yaşam biçimiyle uyuşmasıdır. Bireysel yaklaşıma göre ise sosyalleşme; kişinin doğuştan getirdiği potansiyel birikimi toplum içerisinde artırması ve geliştirmesi sürecidir (23).

1.3.1. Sosyalleşmenin Tanımı

Sosyalleşme bireyin kendisini çevreleyen maddi ve toplumsal varlıklara uyum sağlamak amacıyla çoğu kez bilinçsiz olarak geçirdiği uzun bir süreyi ifade eder. Bu açıdan sosyalleşme, bireyin benlik ve kişiliğini oluşturan temel etkenlerden biri olarak belirmektedir. Belirli toplumsal ve kültürel etkilerin sonucu olarak kişiye dönüşebilen insan, dünyaya bir kişi olarak değil ancak bir kişi olmanın olanakları ve yetenekleriyle gelmektedir. Kişi, evrensel toplumsal özellikleri olan dili, statü ve rolleri, inanç ve değerleri, toplumun diğer kişileriyle paylaşma durumundadır. İşte bu anlamda kişilik, belirli bir insanın tüm değer ve özelliklerini kapsayan bir bütün olarak belirli bir toplumsal ve kültürel çevreyi bireysel düzeye yansıtan karmaşık bir sistemdir (18).

Sosyalleşme, bireyin yalnız kültür unsurlarını algılamasını ve benimsemesini değil, aynı zamanda kişilik ve benlik kazanmasını da sağlamaktadır. Yeni doğan bir çocukta benlik duygusu yoktur, fiziki varlığını bile dış evrenden ayırt edememektedir. Çocuk bir aylık iken çevreden gelen etkiye tepki göstermemekte, iki üç aylık iken bazı yakınlarına gülümsemekle yetinmekte, altı aylık olunca sayıca artan tepkilerini, kişilere göre farklılaştırma yeteneğine sahip olmaktadır (18).

1.3.2. Sosyalleşme Süreci

Sosyalleşme süreci doğuştan başlayarak tüm yaşam boyunca süren uzun bir dönemi kapsar. Bu süreç aracılığıyla birey, bir kişilik kazanmaktadır. Başka bir deyişle sosyalleşme, belirli bir toplumun davranış kalıplarını kişiliğine mal ederek o topluma ait bir birey durumuna gelişi olayıdır (19).

Sosyalleşme kişiliğin kazanılmasında temel süreçtir; gerçekten kişilik ve toplum ayrılmaz bir biçimde birbiriyle bağlantılıdır. Birey, toplumdan ve onun kültüründen ayrı olarak var olamaz; toplum ve kültürü de yalnızca bireylerin kişiliklerinde ve davranışlarında gerçeklik kazanır. İnsanın kişiliği ve içinde yaşadığı ilişkiler, onun ruhsal davranışlarını ve bilincini belirler. Nitekim insanın kendi kendisine karşı tutumu, kendi kendisi ile ilgili görüşü ve kanısı, fiziksel, ruhsal ve toplumsal açılardan (özellikle çocukluk döneminde) başkalarının tutumlarından da etkilenir. Demek ki insan kendisini başkaları aracılığıyla da tanır (20).

Sosyalleşme sürecinin içeriğinin ve biçiminin belirlenmesi öğrenme yoluyla gerçekleşir. Sosyalleşme, bireyi toplumun ve çeşitli grupların bir üyesi haline getiren,

değer, tutum ve davranışlarını, kurumsallaşmış normlara uygun olarak tanımlayabilmesine olanak sağlayan bir kültürlenme (acculturation) sürecidir (18).

Sosyalleşme süreci, insana; içinde yaşadığı evren ve toplum hakkında belirli bir anlayış kazandıran, onu yaşadığı topluma bağlayan, toplumdaki diğer insanlarla ilişkilerini ya da yaşamına anlam kazandıran bir işleyiş içerir. Sosyalleşme süreci, bireyin gelişimini, toplumsal yaşama etkin olarak katılımının koşullarını oluşturur (21).

Toplumsal etkileşme, kişiler ve gruplar arasında buna katılanların davranışını değiştiren herhangi bir ilişkiye verilen isimdir. Çocuk toplumsal etkileşim yoluyla grubun kültürünü kazanır. Herhangi bir toplumsal etkileşme, davranışları eğitimcinin istediği yönde değiştirdiği takdirde eğitimin parçası olabilir. İnsanlar, içinde buldukları duruma uyarlar. Böylece, çağdaş eğitimin geniş bir parçası, içinde öğrenimin yer aldığı uygun durumların düzenlenmesinde oluşur (17).

Bireylerin farklı toplumsal durumlara göre özgünlükler taşıyan sosyalleşme sürecini, toplumsal yapı belirler. Sosyalleşme süreci üzerinde, bireyin toplumsal konumu kadar toplumsal faktörler de etkilidir. Sosyalleşme süreci birey-toplumsal yapı ilişkileri içinde gerçekleşir. Bu ilişkide belirleyici olan, toplumsal yapı ile bireylerin etkileşimidir. Birey belli bir yapının içinde doğar bu açıdan bireyin rolü, mevcut toplumsal ilişkiler düzeni (mevcut toplumsal yapı) tarafından belirlenir. Rolü, toplumsal yapı tarafından belirlenen birey, daha sonra, toplumla arasındaki etkileşime göre kendisini belirleyen toplumu da yeniden biçimlendirmeye başlar (21).

1.4. SPOR VE SOSYALLEŞME

Aile spor üzerinde belirleyici bir faktördür. Spor sosyalleşme sürecinde elde edilen bir kazanımdır. Bu ilişkide sporun, belirlenen olmanın ötesinde bir belirleyici olarak da bir rol üstleneceğini unutmamak gerekir. Sosyalleşme sürecinin yoğun olduğu çocukluk ve gençlik döneminde sporun, bireylerin sağlıklı ve mutlu olarak yaşayabilmesinde, verimli olabilmek için bedenen sahip olmaları gereken özellikleri kazanmalarında, dinlenme ve ruh sağlığı ile ilgili beceri ve alışkanlıkları edinmelerinde, toplum içindeki rollerini yapma, başkaları ile iyi ilişkiler kurarak çalışabilmelerinde önemli işlevler vardır (8).

Araştırmaların büyük bölümü düzenli yapılan sportif aktivitenin boy uzunluğu ve vücut ağırlığı üzerindeki etkileri ile ilgilidir. Sportif başarı amacıyla spora başlama yaşının giderek düşmesi nedeniyle antrenman veya egzersizin kaslar, büyümeyi uyaran hormonlar ve henüz kapanmamış olan büyüme plakları üzerindeki etkilerine ilişkin tartışmalar güncelliğini korumaktadır. Çocukların sporla tanışma yaşları sıklıkla okul çocukluğu dönemine rastlamaktadır. Çocuk gittikçe daha olgun düzeye ulaşır ve becerileri hızla öğrenir. Oyun ve sportif performansı artış gösterir. Bu dönemde erkek ve kız çocuklarında boy ve ağırlıktaki artış yavaş ve sabit olmaktadır. 4 yaştan sonra büyüme hızı benzer şekilde yılda 5–7 cm. kadar gerçekleşmektedir. Bu Durum çocuğa vücudunun değişime alışması için fırsat verir. Ergenlik öncesi kemik olgunlaşması kızlarda 2 yıl daha ileridir. Bu nedenle kız çocuklarda büyüme kıkırdakları daha erken kapanır. Ergenlikle birlikte ilk önce el ve ayakların büyümesi hızlanır. Bunu ön kol ve bacaklar, daha sonra üst kol ve uylukların uzaması izler. Uzunlamasına büyümeyi enine büyüme takip eder. Kızlarda kalçaların, erkeklerde de omuzların genişlemesi belirgindir. Kol ve bacaklarda uzama durduktan sonra gövde uzaması bir süre daha devam edebilir. Bu ergenliğin sonunda bir miktar daha uzamanın nedenidir. Bu arada yüz kemikleri hızla büyür ve yüz görünümü değişir. Ergenlik döneminde vücut bölümleri arasındaki bu gelişme farklılıkları ve orantısızlıklar koordinatif becerileri olumsuz etkileyerek spora türüne özgü becerilerin kazanılmasında dezavantaj oluşturabilmektedir. Ayrıca, büyümeye bağlı fiziksel kapasitede oluşan değişiklikler antrenmandan da etkilenebilmektedir. Bu nedenle çocuk sporcularda büyüme ve antrenmanın performans parametreleri üzerine etkilerini ayırt etmek oldukça zordur (4).

Spor toplum yapısına ve yöneticilerin spor politikasına bağlı olarak olumlu ya da olumsuz birikimlere neden olabilir. Toplumsal katılım aracı olarak, kitleler arasındaki işbirliği ve dayanışmayı artırır. Spor belli kurallara göre yapılan bir uğraşı olması nedeniyle insanlara, kurallara uyma alışkanlığı ve bilinci kazandırır. Bu açıdan spor, içinde yaşadığımız toplumun kurallarına uyum sağlamamıza yardım ederek önemli bir sosyalleşme aracı işlevi görür. Spor kolektif bir uğraşı olmak nedeniyle, insanlar arası ilişkilerin gelişmesine ve toplumsal katılımın artmasına hizmet eder. Toplumsal katılımı artırması nedeniyle aynı zamanda özgürlük bilincinin yerleşmesine de katkıda bulunur (7).

1.4.1. Sporun Sosyalleşme Üzerindeki Etkileri

Sosyal gelişme, kişinin sosyal uyarıcıya, özellikle grup yaşamının baskı ve zorluklarına karşı, duyarlılık geliştirmesi, grubunda ya da kültüründen, başkaları ile geçinmesi onlar gibi davranmasıdır. İnsan belli bir zamanda belli bir sosyal ve kültürel ortamda doğar ve sosyalleşme süreci içerisinde çevresine ve topluma uyum çabası gösterir. Bu çaba önce aile sonra okul daha sonra meslek ortamı içinde devam eder. Gelişme, büyümeden farklı olarak bünyeye ve nitelikçe değişimleri içerir. İnsan gelişiminde olgunlaşma ve öğrenme iç içe oluşur. Gelişim bireyler arasında tempo farkı gösteren çeşitli yönlerden dayanışma halinde oluşan karmaşık bir süreçtir. Bu süreci iç ve dış faktörler etkiler. Sosyal gelişim bireyin davranışlarına bakarak değerlendirilebilir. Gelişim söz konusu olduğuna göre belli bir ilerleme görülmesi gerekir. Bu ilerlemede değişimler süreç içerisinde kolaydan zora, basitten karmaşığa gider (42).

Birey çocukluktan itibaren içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerini yansıtan oyunlar ve fiziksel aktivitelerle birlikte yetişir. Bu oyun ve fiziksel aktiviteler bir yandan bireyin becerilerinin, kişilik özelliklerinin, duygusal yapısının gelişmesini sağlarken, diğer taraftan çevresindeki bireylerin rollerinin, normların ve kuralların farkına varmasına katkıda bulunur. Bunların yanı sıra birey, çevreyle etkileşim, diğer insanlarla ilişki ve işbirliği kurma becerilerini kazanır. Organize sporlar da aynı şekilde bireysel ve toplumsal gelişime katkıda bulunur. Bu bağlamda spor da sosyalleşme sürecinde etkili olan kurumlardan biri olarak görülmektedir (6).

Doğumdan itibaren gelişim ile ilgili en önemli deneyimler fiziksel kontrolün sağlanmasıdır. Nesnelerin tutma-atma, emekleme, yürüme, koşma, zıplama, atlama vb. okul dönemi başladığında akranlarıyla ilişkiler ve otorite ile başa çıkma-duygusal deneyimler yaşanır. On yaşında itibaren yakın arkadaşlıklar ve paylaşma önem kazanır. Bu anlamda zihinsel hareketler, oyun ve spor çalışmaları insanların hayatındaki gelişme sürecinde önemli rol oynar. Zaten çocuklar hareketleri öğrenmek için çok isteklidirler ve bunları denedikçe sevinç duyarlar. Fiziksel kontrollerini sağladıkça da kendilerini başarılı bularak güven duyarlar. Oynamak ve becerilerini geliştirmek için dışarıdan sebeplere ihtiyaçları yoktur. Çünkü bunun için gereken motivasyon çocukta vardır. Bu yüzden çocuklara spor programları düzenlenirken fiziksel becerilerini öğrenebilecekleri uygun ortamlar yaratılmalı, kesinlikle üst düzeyde sportif performans için

zorlanmamalıdır. Amaç başarısız duygusunu yaratmak değil başarı duygusu yaşatmak olmalıdır. Aksi takdirde sosyal gelişmeleri gecikebilir (46).

Sporla sosyalleşme ile ilgili olarak yapılan çalışmaların bir bölümü Bandura'nın "Sosyal Öğrenme Teorisi" ele alınarak oluşturulmuştur. Yılmaz, Bandura'nın, tüm davranış türlerinin doğrudan tecrübe edilen pekiştirmenin yokluğunda da öğrenilebileceğine inandığını belirtmektedir. Bizler her zaman kendimizi pekiştirerek değil, başka insanların davranışlarını ve bu insanların davranışlarının sonuçlarını gözlemleyerek de dolaylı pekiştirmeler aracılığı ile öğreniriz. Bilişsel süreçlerin, sosyal bilişsel teoride çok önemli bir işlevi vardır. Bizler doğrudan pekiştirme yaşayarak öğrenmek yerine model alma, yani başka insanları gözleme ve davranışlarımız onlarınkine benzetme yolu ile öğreniriz. Bandura'nın edindiği sonuçlar göstermiştir ki, bizimle aynı yaşta ve cinsiyette olan insanların davranışlarından en fazla etkileniyoruz. Ayrıca statüsü ve prestiji yüksek modellerden de etkilenme eğilimindeyiz. Ayrıca yapılan davranışın tipi de taklit derecemizi etkilemektedir. Basit davranışlar karmaşık davranışlara oranla daha çok taklit edilmektedir (5).

Organize edilmiş oyunlar, özellikle çok değerlidir, çünkü çocuklara otoriteye karşı reaksiyon göstermeyi ve otoriteyle anlaşmayı öğrenmek için ve aynı zamanda yaşlıları ile anlaşmayı göstermek için koşullar sağlar. Bu yol ile çocuk ve gençler kendisi ve başkaları arasındaki farkları görür, kendisinden daha iyi birilerinin bulunmasının kendi değerini ve başarısını azaltmayacağını öğrenir. Spor programları belirli kişiler tarafından organize edip uygulanır. İşte çocuğun spor programlarından sağlayacağı yararda bu kişilerin bilgilerine bağlıdır. 1950 ve 1980 yılları arasında A.B.D. çocuk ve gençlerin spora katılımlarının sosyal gelişmelerine etkisi ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar özellikle rekabete dayalı yoğun antrenman ve yarışmaların sosyal gelişme üzerinde olumsuz etkiler yapabileceğini ortaya koymuştur. Bu nedenle on iki yaşın altındaki çocuklar için düzenlenen spor programlarını amacı fiziksel harekete katılım ve sosyal ilişkiler geliştirme olmalıdır. Çünkü genellikle 12 yaşın altındaki çocuklar rekabetin ne demek olduğunu anlamak ve rekabete dayalı stratejileri kavramak için sosyal yeteneklere sahip değillerdir. Öğretmenler, antrenörler ve anne babalar çocukların spora katılımında bu gerçeklere uygun yaklaşımlar sergilemelidirler (42).

1.4.2. Sosyalleşme Aracı Olarak Spor

Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değerın oluşmasına ve sürekli hale gelmesine yardımcı olur. Spor bu işlevi birçok yolla başarabilir. Spor kavramı içerisinde insanların kendilerini ifade edecekleri bir alanın bulunması en azından bu tür etkinliklere destek vererek bir sosyalleşme süreci içerisinde yer almaları psiko-sosyal bakımdan gelişmelerine yardımcı olmaktadır. Sosyalleşme birey ve toplum açısından farklı bir anlam taşır, toplum açısından kültürün kuşaktan kuşağa devrini ve bireyin, örgütlenmiş bir sosyal hayat içerisinde belirlenmiş normlara uymasını sağlar. Bu açıdan sosyalleşme bireyin benlik ve kişiliğini oluşturan temel etkenlerden biridir (42).

İnsanların başarılı olma ihtiyacı psiko-sosyal gelişim içerisinde kişinin kendine olan güvenini kazanması veya tazelenmesi açısından önemlidir. İşte kişinin burada kendini başarılı kılabilmesinin en kolay yollarından biri de spor sayesinde sağlanabilmektedir. Sporun, sadece fiziksel bir takım faaliyetler bütünü olarak düşünülmemesi, bununla birlikte ferdin sosyal, duygusal ve toplumsal bakımdan da gelişmesi için çok önemli bir sosyal olgu olduğu unutulmamalıdır. Nitekim Atatürk'te bunu şu sözlerle ifade etmiştir; "Spor, yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılamaz; idrak ve ahlak da bu işe yardım eder. Zekâ ve kavrayışı kısa olan kuvvetliler, zekâ ve kavrayışı yerinde olan az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben sporcunun zeki çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim" (17).

Çocukların eğitiminde, yetiştirilmelerinde ve topluma hazırlanmasında anne ve babanın tutum ve davranışları çocuğun hayatının ilk gününden itibaren etkili olmaktadır. Çocuk, içinde yaşadığı toplumun kurallarını bilmez, ama onları öğrenmek için doğuştan bir yetiye sahiptir. Onun sahip olduğu bu gizilgüç gerçekten çok geniş ve çeşitlidir. Bu gizil güç öğrenme becerilerini yansıtır. Çocuğun toplumsallaşması çok uzun bir süreç içerisinde gerçekleşmekte ve bunun sonucunda toplumun yetişkin bir bireyi durumuna gelmektedir. Büyümekte olan bir çocuğun gelişimi çeşitli biçimlerde gerçekleşmektedir. Fiziksel olarak zaman içerisinde boy uzaması, bedensel bir ağırlık, kuvvet, esneklik, denge, koordinasyon gibi motorsal özellikleri gelişmektedir. Bunun yanında çocuk okuma, konuşma, yazma, ezberleme, eşyaları öğrenme ve kullanma, oyun oynama, hayal etme, gülme, şakalaşma gibi yetiler kazanır (47).

Sporun insanın kişiliği üzerine olan etkileri göz önünde bulundurulduğunda, insanların kişilik gelişimleri açısından sporun ne derece önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu yönü ile spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlayarak insanların gelişiminde önemli bir yeri vardır (42).

Spor Feminizm ve Ekolojizm gibi yeni sosyal hareketlerden çok derin bir şekilde etkilenmiş ve onların destekçisi olmuştur. Ayrıca spor uluslar üstü iletişimin kurulması ve insanların uluslar üstü kültürel bir kimlikte toplumsal bilinç geliştirmesine yardımcı olmuştur. Günümüzde toplum bilimciler toplumların gelişmişlik değerlendirmesini Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) ortaya koyduğu esenlik (Wellness) kavramına paralel bir şekilde ele almakta ve bir toplumu ve onu oluşturan bireyleri sadece iş ortamında ne kadar verimli olduklarıyla değil iş sonrası serbest zamanlarında ne ile uğraştıkları ile yorumlamaktadırlar. Bu değerlendirmede reaktif spor çok önemli bir yer tutmaktadır (11). Spor bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımı sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Modern toplumlularda sporun çoğunlukla kollektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sportif faaliyetler aracılığı ile, spor ile ilgilenen bireyler değişik insan grupları ile sosyal ilişkiye girmektedir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönü ile sporun, yeni dostluklara kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylene bilir. Spor sadece spor yapanlar değil izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturmaktadır (44).

Başlangıçta kişisel bir olgu olarak başlayan sportif faaliyetler, daha sonraları toplumsal bir nitelik kazanmasıyla daha geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır (45).

Sosyalleşme araçları olarak, referans gruplarının ve bizim için önemli olan diğer kişilerin çok büyük bir etkisi vardır. Prestij, sevgi duyma, ödül ve ceza bilinçli veya bilinçsiz olarak sporda sosyalleşme sürecini etkilemektedir. Yapılan pek çok çalışmaya göre başlıca sporda sosyalleşme araçları, aile, arkadaş grubu, kardeşler, öğretmenler, antrenörler ve rol modelleri olarak ortaya konulmuştur (9).

Spor demokratik toplum yaratılmasına önemli bir katkı sağlar; Bilhassa takım sporları sayesinde kişi, diğerleriyle olan ilişkilerini kurallar çerçevesinde yürütme, guruba liderlik yapma ve/veya liderle birlikte hareket etme, alınan kararları kabullenme, ortak hedefler doğrultusunda birlikte hareket etme, vb. değerleri geliştirir. Bu değerler ise Demokratik Toplum açısından çok önemli bireysel değerlerdir. Spor insanları sosyalleştirir; daha çok sosyal ilişkiler kurmasında ve geliştirmesinde büyük rol oynar. Nitekim yeni arkadaşlıkların oluşması, grup içinde yer edinme, yerini idrak edebilme ve diğer grup üyelerini tanıyabilme gibi çabalar, kişinin sosyal yaşantısını etkileyerek olgunlaşmasını ve toplum hayatına alışmasını sağlar. Spor sayesinde bu değerlere kavuşmuş toplumların yaşadığı bölgelerde sosyal yapılar (dernek, kulüp, tesisi, vb.) artar ve ortak heves ve heyecanların paylaşıldığı bir ortamdaki kişiler gelişmiş sosyal ilişkiler kurar (11).

Spor, toplum hayatında çok değişik yollardan giderek, bireyleri doğrudan yada dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman insanların ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur. İnsanların vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan spor, günümüz dünyasında büyük bir sosyal kurum olduğunu kabul ettirerek toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar düşünceler, inançlar ve simgeler geliştirmiştir. Modern dünyada hızla gelişen teknoloji, insan gücüne duyulan gereksinmeyi giderek azaltmış ve bunun sonucu olarak insanın doğal yapısına uymayan bir yaşam biçimi ile birlikte iş ve sosyal çevreden gelen baskılar, stresler insanları psikolojik bakımdan bir sıkıntıya sokmaktadır. İşte bu aşamada sporun rahatlatıcı ve monotonluktan kurtarıcı fonksiyonunun devreye girmesi ile insanların psiko-sosyal gelişimlerine katkıda bulunacaktır (42).

1.4.3. Sosyal Rehabilitasyon Aracı Olarak Spor

Spor bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımı sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Modern toplumlularda sporun çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sportif faaliyetler aracılığı ile spor ile ilgilenen bireyler değişik insan grupları ile sosyal ilişkiye girmektedir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönü ile sporun, yeni dostluklara kurulmasına, pekiştirilmesine ve

sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylene bilir. Spor sadece spor yapanlar değil izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturmaktadır (10).

Spor günlük hayatın hemen hemen tüm yönlerine etkileyen çok önemli bir kurumdur. Spor toplumların sosyal hayatında itibarlı bir yere sahiptir. Sporun gücü, onun bir sosyalleştirme aracı olmasıyla ve insanları birleştirici rolünü yerine getirmesi ile ölçülür. Spor, sosyalleşme ve sosyal değişim aracı olarak hizmet veren olağanüstü bir güce sahiptir. Spor, büyük önem verilen bir çok sosyal değerın oluşmasına sürekli hale gelmesine yardımcı olur. Bu değerler çok çalışmayı, fedakârlığı, hakkaniyeti, sadakati, sorumluluğu, güvenilirliği hoşgörüyü ve kendine disiplin altına almayı kapsamaktadır. Spor, bireylerin ve toplumun istikrarına gerekli değer kurum ve davranışların oluşumuna katkı sağlar. Sosyalleşme sürecinin önemli bir sonucu rol öğrenmektir. İnsanlar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler, hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktiviteler ile sosyalleşirler. Bu faaliyetler iyi yurttaş, iyi arkadaş, sorumluluk sahibi komşu, iyi öğrenci, birlikte çalışma, liderlik vb. rolleri öğrenmede önemli hazırlayıcılık görevi yaparlar (42).

Sosyalleşme açısından bakıldığında çocuk kendisini saran dünyayı kavrama yetisine sahip biri olarak değerlendirilmelidir. Çocuklar toplumdaki kuralları öteki bireylerin bilinçli ya da bilinçsiz rehberliği sayesinde öğrenir. Toplumdaki öteki bireyler çocuğa, sorumluluklarını duygusal etkinliklerini, toplumun geleneklerini, göreneklerini, normlarını farkında olarak ya da olmayarak sergiledikleri örnek davranışlarla çocuğa öğretir. Çocuğu hayata hazırlayıp, sosyalleşme sürecini etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar: aile, akran grupları (arkadaş), okul, kitle iletişim araçları ve oyun gibi etkinliklerdir. Bu faktörler yerine göre çocuğun sosyalleşmesinde farklı oranlarda etkide bulunurlar. Bu araçlar aynı zamanda sosyalleşme araçları olarak ta kabul edilmektedirler (47).

Rekreatif amaçlı sporda, kişi yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız serbest zaman için de, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya gurup için de seçerek hareket etmeyi amaçlar. Bu amaç aynı zamanda Rekreasyonun basit bir tanımıdır. Spor zihinsel ve/veya fiziksel bir harekettir.

Bu hareket çoğunlukla sosyal ve /veya toplumsaldır. Sporun kişiye sağladığı bireysel katkıları bile sonunda kişinin daha sosyal ve toplum içinde aktif / katkı sağlayan bir birey olmasına sebep olmaktadır (11).

Her türlü spor etkinliği sosyal bir deneyimdir ve çoğu zaman duyguları içerir sportif etkinliklere katılan birey oyun ve hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme imkânı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık vb. duygularında boşalım sağlar ve bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki enerjiden kurtulmanın yolu oyun yada spor etkinliklerine katılmaktır. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Benlik genelde bireyin ne olduğu ne olmak istediği ve çevresini nasıl tanıdığı konularındaki bilinçliliği olarak ifade edilir. Birey bu bilince kendini başkaları ile karşılaştırarak uğraşır. Çocuk diğer çocuklar ile oynamaya başladığında kendisinin güçlü ve zayıf yönlerini anlamaya başlar. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır. Yeterlilik ve yetersizliklerini fark eder (43).

1.5. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Karadağ, (33) çalışmasında Adana ilindeki eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sosyal gelişim özelliklerini değerlendirmiştir. Araştırma, 2006–2007 öğretim yılında Niyazi Eker Biçer İlköğretim Okulu'nda yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, Adana Rehberlik Araştırma Merkezi'nce eğitilebilir zihinsel engelli olarak tanı konulmuş ve bu okula devam eden 81 öğrenciden oluşmuştur. Öğrencilerin sosyal gelişimlerinin değerlendirilmesinde öğretmen ve veli görüşlerine başvurulmuştur. Verileri elde etmede kişisel bilgi formları ve sosyal gelişim özellikleri öğretmen ve veli gözlem formu kullanılmıştır. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Elde edilen bulguların karşılaştırılmasında frekans dağılımlarına bakılarak analiz yapılmıştır.

Şık, Çalık, Sivrikaya, ve Kahveci, (25) araştırmalarında engelli okullarında çalışan Beden Eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki deneyim kriterleri ve empati düzeylerinin incelemiştir. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığının İstanbul, Kocaeli, Sakarya İl Müdürlüklerine bağlı engelli okullarındaki Beden Eğitimi öğretmenlerini kapsamaktadır. Öğretmenlere konularını belirlemek amacıyla sorulan sorulardan oluşan bir anket ve Dökmen (1988) tarafından geliştirilen empati beceri ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında tanımlayıcı istatistik ve Kruskal Wallis yöntemleriyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; engelli

okullarında görev yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Empatik yaklaşımlarının birbirine benzer ve iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Aygün, ve Dinçer Albayrak, (26) araştırmalarında 9-15 yaş grubu eğitilebilir zihinsel engelli çocukların egzersiz öncesi alınan motorik spor test sonuçları ile 10 haftalık egzersiz sonrası alınan motorik spor test sonuçlarının karşılaştırılarak beden eğitimi ve sporun zihinsel engelli çocuklar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışmaya, Kanada Eğitim Uygulama Okulundan çeşitli türde zihinsel engelli (n=15) öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin; antrenman programı öncesinde yedi farklı (20 m sür'at, 400 m dayanıklılık, esneklik, sağlık topu atma, durarak dikey sıçrama, çabuk kuvvet – denge - koordinasyon, çift ayak durarak uzun atlama) motorik spor testi yapılmıştır. Daha sonra 10 haftalık egzersiz programı sonrası öğrencilere aynı yedi farklı motorik spor testleri uygulanarak, ön test sonuçları ile son test sonuçları karşılaştırılmıştır. Elde edilen veriler; Man Whitney U ve Pearson Corelasyon yöntemiyle analiz edilmiştir. Sonuç olarak; araştırmaya katılan (n=15) zihinsel engelli öğrencinin egzersiz öncesi ve sonrası motorik testlerin sonuçları karşılaştırıldığında; 400 m ve dikey sıçrama sonuçları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Boy, dikey sıçrama, durarak uzun atlama, esneklik, kilo, sağlık topu atma, 20 m sonuçları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

İlhan, (32) çalışmasında Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve spor aktivitelerinin ruhsal uyum düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma grubu, özel eğitim alan ve 9-11 yaş aralığında olan 16 eğitilebilir zihinsel engelli çocuktur. Çocuklar yansız atama yaklaşımıyla sekizer kişilik iki gruba (uygulama ve kontrol) ayrılmıştır. Uygulama grubuna haftada 2 gün, birer saat, içerik olarak; ısınma hareketleri, işlevsel egzersizler (bireysel, eşli, grup stafet, istasyon parkurları) ve sportif oyunlar (eşli, yardımlaşmalı, grup yarışmaları ve kurallı oyunlar) bölümlerinden oluşan özel beden eğitimi programı uygulanmıştır. Araştırma, Öntest-sontest kontrol gruplu deneme modelinde desenlenmiştir. Veri toplama aracı olarak, Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Uygulama programının başında ve sonunda, çocukların annelerinin ve özel eğitim öğretmenlerinin değerlendirmeleriyle gruplar bazında toplanan veriler karşılaştırılmıştır. Bağımsız karşılaştırmalarda “mann whitney u” testine, bağımlı karşılaştırmalarda ise “wilcoxon testine” başvurulmuştur. Sonuç olarak uygulama grubunda yer alan ve düzenli beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan

çocukların nevroitik ve davranış sorunlarında, kontrol grubuna göre azalan bir fark olduğu ve farkın uygulama grubu lehine anlamlı olduğu bulunmuştur.

Savucu, Sirmen, İnal, Karahan, ve Erdemir, (27) araştırmalarında zihinsel engelli bireylerde Basketbol antrenmanının fiziksel uygunluk üzerine etkileri belirlenmiştir. Basketbol antrenmanı uygulamasıyla; bu bireylerin takım arkadaşlarıyla bir uyum içinde olmaları, fiziksel uygunluk ve hareket davranışlarında gelişmeler kaydedilmiştir. Metin Sabancı Spastik Çocuklar Merkezinde eğitim gören 18-25 yaşları arasında, çalışmayı engelleyecek fiziksel engeli olmayan, 15'i deney grubuna ve 15'i kontrol grubuna rastlantısal olarak ayrılmış toplam 30 eğitilebilir erkek zihinsel engelli birey haftada iki gün (Salı, Perşembe) ve 70 dakika olmak üzere üç aylık bir basketbol antrenmanına (Özel Olimpiyat Oyunları) katılmış deney grubunun, antrenman programı öncesi ve sonrası, kontrol grubunun ise ön test ve son testlerde fiziksel uygunluk ve antropometrik özellikleri ölçülmüştür. Basketbol antrenmanı için Özel Olimpiyat Oyunları Basketbol Yetenek Değerlendirme Testi (BSAT) ve engelliler için geliştirilmiş Brockport Test Bataryasına göre uygulanan fiziksel & fizyolojik (vücut ağırlığı, boy, vücut yağ yüzdesi, beden kitle indeksi (BKİ), 16 metre mekik koşusu, bacak kuvveti, el-pençe kuvveti, düz kol asılı kalma, bükülü kol asılı kalma, modifiye mekik, izometrik sınav, otur-eriş ve omuz esnekliği) ölçümler ve Anaerobik uygunluk (dikey sıçrama ve 20 metre sprint) ölçümleri alınmıştır.

Berktaş (34), çalışmasında eğitilebilir zihinsel engelliler, özel sınıflar ve kaynaştırma eğitimi gören öğrencilerde fiziksel uygunluğu değerlendirmiştir. Çalışmaya 2005-2006 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilinde öğrenim görmekte olan 10-17 yaş grubu öğrenciler dâhil edilmiştir. Araştırmaya 34 özel sınıf öğrencisi (21 Erkek-13 Kız), 35 kaynaştırma öğrencisi (22 Erkek-12 Kız), 32 Eğitim Uygulama Okulu öğrencisi (20 Erkek-12 Kız) ve 40 sağlıklı öğrenci (18 Erkek-22 Kız) olmak üzere toplam 141 öğrenci (82 Erkek-59 Kız) katılmıştır. Öğrencilerin fiziksel uygunluklarını değerlendirmek amacıyla fiziksel uygunluk testleri uygulanmıştır. Uygulanan testler: vücut kitle indeksi, 20 m koşu, 16 m koşu, skinfold, kavrama kuvveti, otur-uzan, modifiye mekik, izometrik push up, modifiye apley testi oluşturmaktadır. Bu testlere ek olarak sıçrama ve denge testleri de yapılmış ve sonuçlar literatürle karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, kaynaştırma eğitimi gören öğrencilerin fiziksel uygunluk düzeyinin aynı yaş grubunda yer alan özel sınıf ve eğitim uygulama okulu öğrencilerinin fiziksel uygunluk

düzeyinden yüksek bulunmuştur. Zihinsel engelli öğrencilerin, normal gelişim gösteren akranları ile normal sınıflarda eğitim alması (kaynaştırma eğitimi) halinde fiziksel uygunluk düzeylerinin olumlu yönde gelişip artacağı düşünülmektedir. Araştırma kaynaştırma eğitiminin daha yaygın hale getirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Demir (31) çalışmasında 10 Haftalık antrenman programlarının eğitilebilir zihinsel engelli erkek adolesanların bazı motor özellikleri üzerine etkisini incelemiştir. Antrenman programından beş gün önce ve sonra, zihinsel engellilere yönelik geliştirilmiş bazı motor yetenek testleri uygulanmıştır. Antrenman programları haftada üç gün ve günde 90 dk olmak üzere 10 hafta süreyle uygulanmıştır. Bulgular, paired sample t-testi ile bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kontrol grubunun motor değerlerinde anlamlı bir gelişme görülmemiştir ($p>0,05$). Antrenman grubunun ise sağlık topu fırlatma, 25 yard koşu, genel vücut esnekliği, durarak uzun atlama, 300 yard koşu ve disklere dokunma değerlerindeki gelişmeler istatistiksel olarak anlamlı bulunurken ($p<0,05$), statik denge ve vücut ağırlığı değerlerinde anlamlı değişimin olmadığı görülmüştür.

Bayazit, (35) çalışmasında eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda eğlenceli atletizm antrenman programının psikomotor özelliklere etkisini incelemiştir. Araştırmada; takla atmak, topu alıp yerine koymak, kuleden dönmek, engel geçmek, dairelerde tek tek sıçramak, çift ayakla sıçramak ve slalomlar arası geçiş motor davranış olarak alınmıştır. Partnerli, partnersiz ve kontrol grubuna “Motor Davranış Değişikliğine (takla atmak, topu alıp yerine koymak, kuleden dönmek, engel geçmek, dairelerde tek tek sıçramak, çift ayakla sıçramak ve slalomlar arası geçiş) Yönelik Gözlem Formu” öntest ve son- test olarak uygulanmıştır. Partnerli, partnersiz ve kontrol gruplarının ön-test Kruskal Wallis sonuçlarına bakıldığında; top al bırak, dairelerde tek tek sıçrama ve slalomlar arası geçiş parametrelerinde $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuşken düz takla, kulelerden dönüş, engel geçme ve çift ayak sıçrama motor davranışlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Karahan ve Demir, (36) araştırmalarında antrenmanların Eğitilebilir Zihinsel Engelli (EZE) çocukların bazı motor becerilerine etkisini araştırmak amacıyla planlanmıştır. Çalışmaya yaş, boy, ve IQ ortalama değerleri sırasıyla 14 yıl, 154 cm, 59,1 puan olan 11 adet eğitilebilir zihinsel engelli erkek çocuk katılmıştır. Antrenman programından üç gün önce ve sonra Hastad ve Lacy(1989) ve Vannier ve Fait (1975)’in

önerdiği bazı motor yetenek testleri uygulanmıştır. Antrenman programları haftada üç gün 10 hafta süreyle uygulandı. Bulgular, paired sample t testi ile bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, sağlık topu fırlatma, 27m (25 yard) koşu, genel vücut esnekliği, durarak uzun atlama ve disklere dokunma değerleri istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0,01$). Statik denge ve reaksiyon zamanlarındaki gelişmeler ise anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu araştırmada, düzenli antrenmanlarla EZE çocukların bazı motor becerilerinin önemli derecede geliştiği görülmüştür.

Kestek, İbiş, Yılmaz ve Sevindi, (28) araştırmalarında öğretilebilir zihinsel engelli çocukların, esneklik antrenman programı sonucu gelişimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya eğitim uygulama okulu ve iş eğitimi merkezine devam eden 10-14 yaş gurubu 24 erkek öğretilebilir zihinsel engelli öğrenci katılmıştır. Bu 24 öğrenciden tesadüfî yöntemle 12 kontrol ve 12 deney gurubu oluşturulmuştur. Deney gurubuna 8 haftalık esneklik antrenman programı uygulanırken, kontrol gurubuna herhangi bir antrenman programı uygulanmamıştır. Deney gurubunun antrenman öncesi ve sonrası yapılan fiziksel ve esneklik parametre ölçümlerine göre deney gurubu erkek öğretilebilir zihinsel engellilerin; boy, kilo, gövdenin geriye ekstansiyonu, öne eğilme, spagat, köprü, otur-uzan testi ölçümlerinde anlamlı bir fark bulunurken $p>0,05$, omuz fleksiyonu testi değerlerindeki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p<0,05$). Kontrol gurubunda ise boy ve kilo değerlerinde anlamlı gelişme bulunurken ($p<0,05$), diğer parametrelerdeki farklılıklar anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Sonuç olarak haftada 3 gün (2 saat) yapılan antrenmanlar sonucunda 10-14 yaş gurubu erkek öğretilebilir zihinsel engelli çocukların esnekliklerinin gelişimi, davranışları değiştirme de olumlu etki sağladığı zihinsel engelli bireylerin toplumsal yaşama katılımını sağlamada önemli bir role sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Beden eğitimi derslerinin gerekli yöntemlere uygun olarak işlenmesi ile zihinsel engelli çocukların davranışları ve fiziksel özellikleri geliştirilebilir. Bu sonuçlar ışığı altında bu okullarda ki beden eğitimi ders programları gözden geçirilmeli ve geliştirilmelidir.

Pehlivan, İnal, Dane ve Akar, (38) araştırmalarında değişik görme derecelerine sahip (B1, B2 ve B3), 10 -14 yaş grubu görme engelli kız ve erkek çocukların 12 haftalık goalball sporu ve hareket eğitimi programı sonunda, kaygı Durumlarını analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya erkeklerde; 12 goalball denek, 14 hareket

eğitimi denek ve 16 kontrol grubu, kızlarda ise; 10 goalball denek, 10 hareket eğitimi denek ve 10 kontrol grubu olmak üzere toplam 72 (42 erkek ve 30 kız) öğrenci katılmıştır. Fiziksel uygunluk değerleri olarak; Maks. VO₂, esneklik, el kavrama kuvveti, denge, durarak uzun atlama, mekik, dikey sıçrama, anaerobik güç, 20 m. sprint, sağ el işitsel reaksiyon zamanı ve sol el işitsel reaksiyon zamanı ölçüm ve testleri yapılmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS 12.0 programı kullanılmıştır. Goalball ve hareket eğitimi gruplarının ön testlerinde ve son testlerinden sonra gruplar arası karşılaştırmalarda Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) ile Tukey HSD testi kullanılmıştır. Goalball, hareket eğitimi ve kontrol gruplarının ön-son test ölçümleri arasında gelişim farkı olup olmadığı, parametrik olmayan Wilcoxon testi ile değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda; goalball sporunun hareket eğitimi programı kadar etkili olmasa da, görme engelli çocukların fiziksel uygunluk düzeylerini geliştirdiği ve görme engelli çocuklara öğretilmesinin onların fiziksel uygunluk düzeylerini geliştirdiği görülmüştür.

Bayazıt, Meriç, Aydın ve Seyrek, (29) araştırmalarında eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda kaynaştırma eğitimi yöntemiyle uygulanan eğlenceli atletizm antrenman programının psikomotor özelliklere etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya, yaşları 11-14 arasında olan 36 eğitilebilir zihinsel engelli ile 8 normal eğitim alan öğrenci olmak üzere toplam 44 erkek öğrenci katılmıştır. Antrenmanlar, haftada 3 gün, günde 90 dakika olmak üzere toplam 8 hafta süresince devam etmiştir. 8 haftalık antrenman programı öncesinde ve sonrasında, araştırma grubuna “Eğlenceli Atletizm Beceri Testi” ve “Motor Davranış Değişikliğine Yönelik Gözlem Formu” uygulanmıştır. İstatistiksel değerlendirmeler SPSS 13.0 paket programında yapılmıştır. Eğlenceli atletizm antrenmanı sonrasında hem partnerli ($p<0,01$), hem partnersiz grup istatistiksel anlamda gelişme gösterirken ($p<0,05$), kontrol grubunda gelişme olmamıştır ($p>0,05$). Motor beceri davranış değişikliği, partnerle çalışan kaynaştırma grubunda daha fazla artış göstermiştir ($p<0,05$).

Koparan, (37) araştırmasında özel ihtiyacı olan çocuklarda spor konusunu teorik olarak incelemiştir. Çağımızın modern monoton günlük yaşamı içinde fiziksel kapasitemizin kullanılabilmesi ve kişinin anatomik, fizyolojik ve psikolojik yönden sağlıklı olabilmesi için spor iyi bir araçtır. Engelli kişiler için ise spor, öncelikle topluma adaptasyonlarını gerçekleştirmek ve kendi kendine yetebilme duygusunu

ortaya çıkarmak için uygulanan rehabilitasyon programları içinde yer almış. Engellilere yönelik özel ve resmi müsabakalar ve olimpiyatlar düzenli aralıklarla yapılmaya başlanmıştır. Bu gelişmelerin etkisi altında çocuk temel eğitiminde önemli bir yeri olan Beden Eğitimi dersleri özel ihtiyaçları olan çocukların eğitiminde de daha önemli bir düzeyde yer almaya başlamıştır. Beden Eğitimi derslerinde yer alacak olan uygulamaların normal çocukların eğitim programlarında olduğu gibi engelli çocukların eğitim programlarındaki spor faaliyetlerinin engelli bireyin topluma kabul görmesini kolaylaştırarak sosyal uyumlarına olumlu etki ettiğini göstermektedir.

Ece ve Çelik, (30) araştırmalarında öğretilabilir zihinsel engelli öğrenciler ve bu öğrencilerin renk seçimleri üzerine pilot bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Genel tarama modeli esas alınarak yapılmış olan araştırmada evreni temsil ettiği düşünülen bir çalışma grubundan yararlanılmıştır. Bu çalışma grubunu, Bolu Emine Mehmet Baysal Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezinde eğitim gören, ailelerinden izin alınmış, talimatları anlayan, el ve göz koordinasyonu olan, ve hafif düzeyde iş-teknik sınıftaki down sendromu, epilepsi (sara hastalığı), hiperaktivite dikkat bozukluğu ve öğrenme bozukluğu olan 10-12 yaş arası 25 zihinsel engelli öğrenci oluşturmaktadır. Elde edilen veriler sonucunda, öğretilabilir zihinsel engelli öğrencilerin tek seçimli renk tercihlerinde sıcak renklerin (kırmızı, turuncu, sarı), soğuk renklere (mavi, yeşil, mor) göre daha çok yer aldığı, yine öğrencilerin sağlık Durumları ile renk tercihlerine bakıldığında yine sıcak renkleri tercih ettikleri, öğrenme bozukluğu ve hiperaktivite-dikkat bozukluğu özellikler gösteren öğrencilerin en çok kırmızı rengi; down sendromu bulunan öğrencilerin turuncu rengi seçtikleri; epilepsi rahatsızlığı bulunan öğrencilerin ise soğuk renklerden mavi'yi tercih ettikleri belirlenmiştir.

Tel araştırmasında, çocuklarda sosyalleşme ve sporun ilişkisi üzerinde durmuştur. Araştırmaya göre, çocuğun sosyalleşme sürecine etki eden bazı faktörler vardır. Bunlar; aile, arkadaş grupları (akran grupları), okul ve kitle iletişim araçları olarak kabul edilen sosyalleşme araçlarıdır. Bu araçlar, çocuğun daha geniş bir dünyaya kurallar ve değerler içerisinde adapte olmasına (toplumsallaşmasına) yardımcı olurlar. Araştırmanın amacı çocuklarda sosyalleşme araçları olarak kabul edilen bazı faktörlerin çocuğu spora yönlendirme durumlarını teorik kapsam içerisinde ele alarak irdelemektir. Gelişmiş ülkelerde spor ve sportif etkinlikler sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilirler. Çocuklar için spor, fiziksel gelişimin yanında psikolojik ve sosyal

gelişim için de önemlidir. Çocuklarda sosyalleşme süreciyle beraber akran grupları ile iyi ilişkiler kurma, kurallara ve kararlara uyma gibi deneyimler kazanmaktadırlar. Sosyalleşme sürecinde sosyalleşme araçlarının bu sürece etkisi görülmekle beraber sosyalleşme sürecinde de sporun sosyalleştirme etkisinin fazlaca olduğunu söyleyebiliriz. Sosyalleşme araçları çocuğu veya bireyi spora yönlendirme de farklı oranlarda etkilidir (47).

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. ÇALIŞMA EVRENİ

Araştırmanın evrenini işitme engelliler okulunda öğrenim gören 12-17 yaş arası öğrenciler, örneklemini ise Kütahya, Eskişehir ve Afyon illerinde faaliyet gösteren işitme engelliler okullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

2.2. ARAŞTIRMA GRUBU

Çalışmada 30'u Afyon Karahisar İşitme Engelliler İlköğretim Okulu, 30'u Kütahya İşitme Engelliler İlköğretim Okulu ve 40'ı Eskişehir Ahmet Yesevi İşitme Engelliler İlköğretim Okulunda olmak üzere toplam 100 öğrenci seçilmiştir. Öğrencilerin 47'si spor etkinliklerine katılırken, 53'ü ise katılmamaktadır. Bu değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Okullar	Öğrenci Sayısı	Spor yapan	Spor yapmayan
Afyon Karahisar İşitme Engelliler İlköğretim Okulu	30	13	17
Kütahya İşitme Engelliler İlköğretim Okulu	30	20	10
Eskişehir Ahmet Yesevi İşitme Engelliler İlköğretim Okulu	40	14	26
TOPLAM	100	47	53

2.3. ARAŞTIRMA TEKNİĞİ VE PROTOKOL

2.3.1. Protokol

Kaynak taraması yapıldı, yapılan inceleme sonucunda İşitme engellilerin sosyalleşmesi üzerine sporun etkilerini araştıran bir çalışmaya rastlanmadı. Danışman hocamızla fikir alış verişi yapılarak böyle bir çalışma yapılmaya karar verildi.

Uygulanacak anketi belirlemek için literatür taraması yapıldı ve uzman Akademisyenler eşliğinde önceki yapılan çalışmalar kontrol edildi. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalardan kullanılabilir maddeler seçildi ve uygulanan anket elde edildi. Anket uygulama imkanı yüksek olan çevre illerdeki işitme engelliler okulları araştırıldı ve telefonla uzman hocalarla irtibata geçildi.

Uzman hocaların yardımıyla anket uygulanacak okullarda öğrenci sayısı ve yer tespiti yapıldı. Okullar seçilirken öncelikle olarak bulunduğumuz çevre ve toplum yapısı göz önünde bulunduruldu. Anket uygulanabilmesi için eklerde sunulan gerekli yazışmalar yapılarak resmi izinler alındı ve tek tek okullara gidilerek uzman öğretmenler eşliğinde, Afyon Karahisar İşitme Engelliler İlköğretim Okulu (n=30), Kütahya İşitme Engelliler İlköğretim Okulu (n=30) ve Eskişehir Ahmet Yesevi İşitme Engelliler İlköğretim Okulunda (n=40) okuyan, yaşları 10 ila 17 arasında değişen, 47'si spor yapan ve 53'ü spor yapmayan olmak üzere toplam (n=100) işitme engelli öğrenci üzerinde anket yapıldı.

Araştırmada literatür taraması sonucu ve uzman öğretmenler eşliğinde konuya yakın hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri incelenerek elde edilen anket kullanıldı.

2009-2010 eğitim-öğretim döneminde anket envanteri çoğaltılarak, işitme engelli 122 öğrenciye, özel iletişim dilini bilen öğretmenlerinin yardımı ile anlatılarak yanıt vermeleri istendi. Dağıtılan anketlerden 100'ünde geri dönüş sağlandı. Anketler dağıtılırken, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulama yapıldı. Ankete tabi tutulacak deneklerin spor yapan ve spor yapmayan öğrenci sayıları eşit olacak şekilde seçilmesine dikkat edildi.

Anketlerden elde edilen veriler M.S. Excel formatında bilgisayar ortamına alınarak, istatistikçi uzman görüşleri doğrultusunda hipotezler kuruldu ve yapılacak istatistik testlerine karar verildi. İstatistik testlerinin ardından sonuçlar rapor edilerek değerlendirildi ve araştırma sonucunda gerek ileriki çalışmalar, gerekse alan uzmanları için bir dizi öneri getirildi.

2.3.2. Araştırma Tekniği

Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyal bilimlerde veri toplama tekniklerinden anket yöntemi kullanıldı. Anket için önceki yıllarda bu konu ve benzeri konular ile ilgili yapılmış anket ve çalışmalar incelenmiş bu konuda uzman

akademisyenlerin görüş ve önerileri dikkate alınarak anket formu oluşturulmuştur. Anketin madde analizi ve Geçerlilik ve güvenilirlik testi yapılmıştır.

2.3.3. Anketin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Araştırmada kullanılan anket örneği kişisel bilgiler, sosyalleşme soruları ve sporla sosyalleşme soruları olarak üç bölümden oluşmaktadır. Kişisel bilgiler bölümünde on dört soru, sosyalleşme ile ilgili bölümde on üç soru ve sporla sosyalleşme bölümünde on üç soru bulunmaktadır.

Anketin geçerliliğinin ölçülmesi için parametrik olmayan verilerin parametrik verilere dönüştürülmesi ve varimax dönüşümü yapıldı. Daha sonra, Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) yöntemi kullanıldı. Araştırma öncüllerinin her birisi için literatürde kabul gören 0.40 düzeyinde faktör analizi yapılarak, beş faktör grubu belirlendi. Belirlenen faktör gruplarının güvenilirlikleri için Cronbach Alpha katsayılarına bakıldı.

Tablo.3. 1. Sosyalleşmeye İlişkin Sorular ve Faktör Yükleri

SORULAR	Faktör Yükleri
1. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım	,681
2. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım	,852
3. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım	,612
4. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim	,770
5. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim	,792
6. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur	,922
7. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam	,833
8. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum	,818
9. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır	,895
10. Ailem arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar	,866
11. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar	,942
12. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım	,822
13. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim	,846

Tablo.3. 2. Sporla Sosyalleşmeye İlişkin Sorular ve Faktör Yükleri

SORULAR	Faktör Yükleri
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir	,893
2. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım	,717
3. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam	,799
4. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler	,846
5. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam	,806
6. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum	,934
7. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım	,847
8. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım	,797
9. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar	,877
10. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar	,897
11. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım	,932
12. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar	,902
13. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım	,925

Tablo.3. 3. Güvenilirlik Analizi Sonuçları

ÖLÇEK	SORU SAYISI	Cronach Alpha
Sosyalleşme	13	0,845
Sporla sosyalleşme	13	0,917

2.4. İSTATİSTİK YÖNTEM

Araştırmada verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanmasında frekans analizi, Crosstabulation ve Ki-Kare testleri uygulandı.

3. BULGULAR

3.1. KATILIMCILARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Katılımcıların genel özelliklerini belirlemek için anket envanterlerinden elde edilen veriler SPSS 17.0 for Windows paket programına aktarıldı ve frekans testi yapıldı.

3.1.1. Cinsiyet

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4,1'de verilmiştir.

Tablo 4. 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Erkek	43	43,0	43,0	43,0
Kız	57	57,0	57,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Tablodan da görüldüğü gibi katılımcıların %43,0'ü (43 kişi) erkek ve %57,0'si (57 kişi) kız öğrencilerden oluşmaktadır.

3.1.2. Aylık Gelir

Katılımcıların ailelerinin aylık gelirlerine göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4. 2. Katılımcıların Ailelerinin Aylık Gelirlerine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
1000 ve altı	16	16,0	16,0	16,0
1001-1500	43	43,0	43,0	59,0
1501-2000	15	15,0	15,0	74,0
2001 ve üstü	26	26,0	26,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Katılımcıların %16'sı (16 kişi) 1000 ve altı; %43'ü (43 kişi) 1001-1500; %15'i (15 kişi) 1501-2000 ve %26,0'sı (26 kişi) 2001 TL ve üstü aylık gelire sahiptir. Genel olarak katılımcıların gelir grubunun düşük olduğu görülmektedir. Yüksek gelire sahip

engelli aileleri, çocuklarını devlet okuluna göndermek yerine, özel eğitimler tutmaktadır. Bu nedenle, araştırma grubunun gelir durumunun düşük çıkması beklenen bir durumdur.

3.1.3. Annenin Eğitim Durumu

Katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4. 3. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Lise	24	24,0	24,0	24,0
Üniversite	76	76,0	76,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Tablodaki değerlerden de görüldüğü gibi, katılımcıların %24,0'ünün (24 kişi) anneleri lise mezunu iken, %76'sının (76 kişi) ise anneleri ilköğretim mezunudur. Araştırmanın bu sonuçları, ülkenin eğitim ortalaması ile paralellik göstermektedir.

3.1.4. Babanın Eğitim Durumu

Katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4. 4. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Üniversite	36	36,0	36,0	36,0
Lise	64	64,0	64,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Yine burada da, tablodaki değerlerden de görüldüğü gibi, katılımcıların %36'sının (36 kişi) babaları üniversite mezunu iken, %64,0'ünün (64 kişi) ise babaları üniversite mezunudur. Babaların eğitim durumlarının annelerden yüksek olduğu görülmektedir.

3.1.5. Engellilik Nedeni

Katılımcıların engellilik nedenlerine göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4. 5. Katılımcıların Engellilik Nedenlerine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Doğuştan	65	65,0	65,0	65,0
Tıbbi hata	9	9,0	9,0	74,0
Trafik kazası	6	6,0	6,0	80,0
Ev kazası	20	20,0	20,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin %65'inin (65 kişi) doğuştan engelli; %9,0'unun (9 kişi) tıbbi bir hata nedeni ile engelli; %6'sının (6 kişi) trafik kazası nedeni ile engelli ve %20'sinin (20 kişi) ev kazası nedeni ile engelli oldukları görülmektedir. Kazalardan dolayı engelli olan bireylerin sayısı oldukça az olup, öğrencilerin büyük bir kısmının doğuştan engelli olduğu görülmüştür.

3.1.6. Engellilik Süresi

Katılımcıların engellilik sürelerine göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4. 6. Katılımcıların Engellilik Sürelerine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Doğuştan	41	41,0	41,0	41,0
0-2 yıl	5	5,0	5,0	46,0
3-5 yıl	41	41,0	41,0	87,0
9 yıl ve üzeri	13	13,0	13,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Katılımcıların %41'i (41 kişi) doğduklarından beri engelli olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %5,0'i (5 kişi) 0-2 yıl; %41,0'i (41 kişi) 3-5 yıl ve %13,0'ü (13 kişi) 9 yıl ve üzeri engellilik süresine sahiptir.

3.1.7. Ailedeki Diğer Engelli Sayısı

Katılımcıların ailelerindeki diğer engelli birey sayısına göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4. 7. Ailedeki Başka Engelli Sayısına Göre Dağılım

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Annem	6	6,0	6,0	6,0
Babam	20	20,0	20,0	26,0
Kız kardeşim	61	61,0	61,0	87,0
Erkek kardeşim	7	7,0	7,0	94,0
Yok	6	6,0	6,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Öğrencilerin %6’sının (6 kişi) annesi, %20’sinin (20 kişi) babası, %61’inin (61 kişi) kız kardeşi, %7’sinin (7 kişi) erkek kardeşinde de engellilik durumu söz konusudur. Öğrencilerin %6,0’sının (6 kişi) ailesinde engelli birey yoktur. Öğrencilerin engellilik nedeninin doğuştan olması ve engellilik süresi de dikkate alındığında, ailede diğer engelli bireyin olması beklenen bir durumdur.

3.1.8. Spor Yapma Durumu

Katılımcıların spor yapma durumuna göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 8. Katılımcıların Spor Yapma Durumuna Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	47	47,0	39,0	39,0
Hayır	53	53,0	61,0	100,0
Toplam	100	100,0	100,0	

Öğrencilerin %47,0’si (47 kişi) spor yaparken, %53,0’ü (53 kişi) spor yapmamaktadır.

3.1.9. Spora Yönelten Etmenler

Spor yapan öğrencilerin spora yönelten etmenlere verdikleri yanıtlara göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4. 9. Katılımcıların Spora Yönelten Etmenlere Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ailem	16	34,0	34,0	34,0
Okul ortamı	11	23,4	23,4	57,4
Arkadaş grubum	20	42,6	42,6	100,0
Toplam	47	100,0	100,0	

Spor yapan öğrencilerin %34,0’ünü (16 kişi) aileleri, %23,4’ünü (11 kişi) okul ortamı ve %42,6’sını (20 kişi) arkadaş grubu spora yönlendirmiştir. Öğrencilerin büyükçe bir kısmını ailesi ve arkadaş grubunun spora teşvik ettiği görülmektedir.

3.1.10. İlgilenilen Spor Dalı

Spor yapan öğrencilerin ilgilendikleri spor dallarına göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4. 10. Katılımcıların İlgilendikleri Spor Dallarına Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Futbol	25	53,2	53,2	53,2
Basketbol	13	27,7	27,7	80,9
Yüzme	6	12,8	12,8	93,6
Cimnastik	3	6,4	6,4	100,0
Toplam	47	100,0	100,0	

Spor yapan öğrencilerin %53,2’si (25 kişi) futbol, %27,7’si (13 kişi) basketbol, %12,8’i (6 kişi) yüzme ve %6,4’ü (3 kişi) jimnastik spor dalı ile ilgilenmektedir.

3.1.11. Spor Yapma Süresi

Spor yapan öğrencilerin spor yapma sürelerine göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4. 11. Katılımcıların Spor Yapma Süresine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-2 yıl	36	76,6	76,6	76,6
3-5 yıl	11	23,4	23,4	100,0
Toplam	47	100,0	100,0	

Spor yapan öğrencilerin %76,6’sı (36 kişi) 0-2 yıl ve %23,4’ü (11 kişi) 3-5 yıl arası süre spor yapmaktadır. Okul süresi dikkate alındığında, bu süre normal olarak görülmektedir.

3.1.12. Spor Yapma Sıklığı

Spor yapan öğrencilerin spor yapma sıklığına göre dağılımlarının belirlenmesi için, anketlerden elde edilen verilere uygulanan frekans analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 12. Katılımcıların Spor Yapma Sıklığına Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ayda 1-2 kez	32	68,1	68,1	68,1
Haftada 1-2 kez	15	31,9	31,9	100,0
Toplam	47	100,0	100,0	

Tablodan da görüldüğü gibi, spor yapan öğrencilerin büyükçe bir kısmı ayda 1-2 kez spor yaptıklarını belirtirken, kalanları ise haftada 1-2 kez spor yaptıklarını ifade etmişlerdir.

3.2. HİPOTEZLERE İLİŞKİN BULGULAR

3.2.1. Sosyalleşmeye İlişkin Bulgular

3.2.1.1. Toplumsal İletişim Kurma

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 13. Toplumsal İletişim Kurma
Crosstab

			sporyapıyormu		Total
			evet	hayir	
s1	katılmıyorum	Count	4	0	4
		% within sporyapıyormu	8,5%	,0%	4,0%
	fikrim yok	Count	10	3	13
		% within sporyapıyormu	21,3%	5,7%	13,0%
	katiliyorum	Count	12	8	20
		% within sporyapıyormu	25,5%	15,1%	20,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	21	42	63
		% within sporyapıyormu	44,7%	79,2%	63,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=15,264$; $p<0.05$).

3.2.1.2. Toplumsal Liderlik

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 14. Toplumsal Liderlik**Crosstab**

			sporyapıyormu		Total
			evet	hayır	
s2	katılmıyorum	Count	5	2	7
		% within sporyapıyormu	10,6%	3,8%	7,0%
	fikrim yok	Count	7	11	18
		% within sporyapıyormu	14,9%	20,8%	18,0%
	katiliyorum	Count	32	30	62
		% within sporyapıyormu	68,1%	56,6%	62,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	3	10	13
		% within sporyapıyormu	6,4%	18,9%	13,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olmadığını gösterdi ($X^2_{(4)}=5,669$; $p>0.05$).

3.2.1.3. Sosyal Etkinliklere Katılma

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 15. Sosyal Etkinliklere Katılma**Crosstab**

			sporyapıyormu		Total
			evet	hayır	
s3	katılmıyorum	Count	9	1	10
		% within sporyapıyormu	19,1%	1,9%	10,0%
	fikrim yok	Count	13	8	21
		% within sporyapıyormu	27,7%	15,1%	21,0%
	katiliyorum	Count	22	41	63
		% within sporyapıyormu	46,8%	77,4%	63,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	3	3	6
		% within sporyapıyormu	6,4%	5,7%	6,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=13,007$; $p<0.05$).

3.2.1.4. Yeni İnsanlarla Tanışma

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 16. Yeni İnsanlarla Tanışma
Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
s4	katılmıyorum	Count	3	16	19
		% within sporyapıyormu	6,4%	30,2%	19,0%
	fikrim yok	Count	12	15	27
		% within sporyapıyormu	25,5%	28,3%	27,0%
	katiliyorum	Count	22	20	42
		% within sporyapıyormu	46,8%	37,7%	42,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	10	2	12
		% within sporyapıyormu	21,3%	3,8%	12,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=14,348$; $p<0.05$).

3.2.1.5. Yalnızlık Hissi

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 17. Yalnızlık Hissi
Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
s5	fikrim yok	Count	12	6	18
		% within sporyapıyormu	25,5%	11,3%	18,0%
	katiliyorum	Count	20	29	49
		% within sporyapıyormu	42,6%	54,7%	49,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	15	18	33
		% within sporyapıyormu	31,9%	34,0%	33,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olmadığını gösterdi ($X^2_{(2)}=3,579$; $p>0.05$).

3.2.1.6. Toplumsal Etkinlikler

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 18. Toplumsal Etkinlikler
Crosstab

		sporyapıyormu		Total		
		evet	hayir			
s6	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	14	17	31	
		% within sporyapıyormu	29,8%	32,1%	31,0%	
	katılmıyorum	Count	15	13	28	
		% within sporyapıyormu	31,9%	24,5%	28,0%	
	fikrim yok	Count	2	16	18	
		% within sporyapıyormu	4,3%	30,2%	18,0%	
	katiliyorum	Count	11	5	16	
		% within sporyapıyormu	23,4%	9,4%	16,0%	
	kesinlikle katiliyorum	Count	5	2	7	
		% within sporyapıyormu	10,6%	3,8%	7,0%	
	Total		Count	47	53	100
			% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=14,550$; $p<0.05$).

3.2.1.7. Toplumsal Uzlaş

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 19. Toplumsal Uzlaş
Crosstab

			sporyapıyormu		Total
			evet	hayir	
s7	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	14	17	31
		% within sporyapıyormu	29,8%	32,1%	31,0%
	katılmıyorum	Count	22	15	37
		% within sporyapıyormu	46,8%	28,3%	37,0%
	fikrim yok	Count	1	17	18
		% within sporyapıyormu	2,1%	32,1%	18,0%
	katiliyorum	Count	6	2	8
		% within sporyapıyormu	12,8%	3,8%	8,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	4	2	6
		% within sporyapıyormu	8,5%	3,8%	6,0%
	Total	Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=18,209$; $p<0.05$).

3.2.1.8. Aile Kararlarına Katılma

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 20. Aile Kararlarına Katılma
Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayır		
s8	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	3	2	5
		% within sporyapıyormu	6,4%	3,8%	5,0%
	katılmıyorum	Count	3	1	4
		% within sporyapıyormu	6,4%	1,9%	4,0%
	fikrim yok	Count	1	0	1
		% within sporyapıyormu	2,1%	,0%	1,0%
	katılıyorum	Count	23	33	56
		% within sporyapıyormu	48,9%	62,3%	56,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	17	17	34
		% within sporyapıyormu	36,2%	32,1%	34,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olmadığını gösterdi ($X^2_{(4)}=3,639$; $p>0.05$).

3.2.1.9. Ailenin Hoşgörüsü

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 21. Ailenin Hoşgörüsü

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayır		
s9	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	11	17	28
		% within sporyapıyormu	23,4%	32,1%	28,0%
	katılmıyorum	Count	23	17	40
		% within sporyapıyormu	48,9%	32,1%	40,0%
	fikrim yok	Count	3	0	3
		% within sporyapıyormu	6,4%	,0%	3,0%
	katılıyorum	Count	6	17	23
		% within sporyapıyormu	12,8%	32,1%	23,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	4	2	6
		% within sporyapıyormu	8,5%	3,8%	6,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=10,792$; $p<0.05$).

3.2.1.10. Ailenin Arkadaş Çevresine Etkisi

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Ailem arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 22. Ailenin Arkadaş Çevresine Etkisi
Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
s10	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapıyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	9	10	19
		% within sporyapıyormu	19,1%	18,9%	19,0%
	fikrim yok	Count	2	0	2
		% within sporyapıyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılıyorum	Count	18	8	26
		% within sporyapıyormu	38,3%	15,1%	26,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	16	35	51
		% within sporyapıyormu	34,0%	66,0%	51,0%
	Total	Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Ailem arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=14,670$; $p<0.05$).

3.2.1.11. Okulun Önemi

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 23. Okulun Önemi
Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
s 11	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	24	32	56
		% within sporyapıyormu	51,1%	60,4%	56,0%
	katılmıyorum	Count	9	0	9
		% within sporyapıyormu	19,1%	,0%	9,0%
	fikrim yok	Count	4	17	21
		% within sporyapıyormu	8,5%	32,1%	21,0%
	katiliyorum	Count	6	1	7
		% within sporyapıyormu	12,8%	1,9%	7,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	4	3	7
		% within sporyapıyormu	8,5%	5,7%	7,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=21,623$; $p<0.05$).

3.2.1.12. Yeni İnsanlarla Tanışma

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 24. Yeni İnsanlarla Tanışma
Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
s 12	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapıyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	10	5	15
		% within sporyapıyormu	21,3%	9,4%	15,0%
	fikrim yok	Count	2	16	18
		% within sporyapıyormu	4,3%	30,2%	18,0%
	katiliyorum	Count	13	14	27
		% within sporyapıyormu	27,7%	26,4%	27,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	20	18	38
		% within sporyapıyormu	42,6%	34,0%	38,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=14,390$; $p<0.05$).

3.2.1.13. Farklı Kültürlere Saygı Duyma

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşmeye ilişkin olarak “Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 25. Farklı Kültürlere Saygı Duyma

Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
s13	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapıyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	16	27	43
		% within sporyapıyormu	34,0%	50,9%	43,0%
	fikrim yok	Count	5	0	5
		% within sporyapıyormu	10,6%	,0%	5,0%
	katılıyorum	Count	21	7	28
		% within sporyapıyormu	44,7%	13,2%	28,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	3	19	22
		% within sporyapıyormu	6,4%	35,8%	22,0%
	Total	Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=28,192$; $p<0.05$).

3.2.2. Sporla Sosyalleşmeye İlişkin Sorular

3.2.2.1. Yetenek ve İlgi Alanı Seçimi

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 26. Yetenek ve İlgi Alanı Seçimi

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
ss1	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	10	15	25
		% within sporyapiyormu	21,3%	28,3%	25,0%
	katılmıyorum	Count	13	3	16
		% within sporyapiyormu	27,7%	5,7%	16,0%
	fikrim yok	Count	3	1	4
		% within sporyapiyormu	6,4%	1,9%	4,0%
	katiliyorum	Count	10	2	12
		% within sporyapiyormu	21,3%	3,8%	12,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	11	32	43
		% within sporyapiyormu	23,4%	60,4%	43,0%
Total	Count	47	53	100	
	% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%	

Test sonuçları öğrencilerin “İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgilim ve yeteneğim belirleyicidir” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=23,564$; $p>0.05$).

3.2.2.2. Spor ve Ekolojik Çevre

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

**Tablo 4. 27. Spor ve Ekolojik Çevre
Crosstab**

		sporyapıyorum		Total	
		evet	hayir		
ss2	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	13	15	28
		% within sporyapıyorum	27,7%	28,3%	28,0%
	katılmıyorum	Count	21	20	41
		% within sporyapıyorum	44,7%	37,7%	41,0%
	fikrim yok	Count	1	16	17
		% within sporyapıyorum	2,1%	30,2%	17,0%
	katiliyorum	Count	4	0	4
		% within sporyapıyorum	8,5%	,0%	4,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	8	2	10
		% within sporyapıyorum	17,0%	3,8%	10,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyorum	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=20,717$; $p<0.05$).

3.2.2.3. Spor ve Başkalarını Memnun Etme

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı

**Tablo 4. 28. Spor ve Başkalarını Memnun Etme
Crosstab**

		sporyapıyorum		Total		
		evet	hayir			
ss3	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2	
		% within sporyapıyorum	4,3%	,0%	2,0%	
	fikrim yok	Count	4	17	21	
		% within sporyapıyorum	8,5%	32,1%	21,0%	
	katiliyorum	Count	11	7	18	
		% within sporyapıyorum	23,4%	13,2%	18,0%	
	kesinlikle katiliyorum	Count	30	29	59	
		% within sporyapıyorum	63,8%	54,7%	59,0%	
	Total		Count	47	53	100
			% within sporyapıyorum	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(3)}=10,632$; $p<0.05$).

3.2.2.4. Spor ve Tanınma

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 29. Spor ve Tanınma

Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
ss4	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	10	12	22
		% within sporyapıyormu	21,3%	22,6%	22,0%
	katılmıyorum	Count	20	6	26
		% within sporyapıyormu	42,6%	11,3%	26,0%
	katılıyorum	Count	9	21	30
		% within sporyapıyormu	19,1%	39,6%	30,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	8	14	22
		% within sporyapıyormu	17,0%	26,4%	22,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(3)}=13,846$; $p<0.05$).

3.2.2.5. Duyguların Kontrol

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

**Tablo 4. 30. Duyguları Kontrol
Crosstab**

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayır		
ss5	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapıyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	9	2	11
		% within sporyapıyormu	19,1%	3,8%	11,0%
	fikrim yok	Count	6	0	6
		% within sporyapıyormu	12,8%	,0%	6,0%
	katılıyorum	Count	16	22	38
		% within sporyapıyormu	34,0%	41,5%	38,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	14	29	43
		% within sporyapıyormu	29,8%	54,7%	43,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=18,340$; $p>0.05$).

3.2.2.6. Takım Liderliği

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

**Tablo 4. 31. Takım Liderliği
Crosstab**

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayır		
ss6	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	9	10	19
		% within sporyapıyormu	19,1%	18,9%	19,0%
	katılmıyorum	Count	14	8	22
		% within sporyapıyormu	29,8%	15,1%	22,0%
	fikrim yok	Count	11	14	25
		% within sporyapıyormu	23,4%	26,4%	25,0%
	katılıyorum	Count	7	3	10
		% within sporyapıyormu	14,9%	5,7%	10,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	6	18	24
		% within sporyapıyormu	12,8%	34,0%	24,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olmadığını gösterdi ($X^2_{(4)}=9,323$; $p>0.05$).

3.2.2.7. Takımı Yönlendirme

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 32. Takımı Yönlendirme
Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
ss7	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapıyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	7	3	10
		% within sporyapıyormu	14,9%	5,7%	10,0%
	fikrim yok	Count	8	17	25
		% within sporyapıyormu	17,0%	32,1%	25,0%
	katılıyorum	Count	14	1	15
		% within sporyapıyormu	29,8%	1,9%	15,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	16	32	48
		% within sporyapıyormu	34,0%	60,4%	48,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=23,163$; $p<0.05$).

3.2.2.8. Spor Aktivitelerine Katılma İsteği

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 33. Spor Aktivitelerine Katılma İsteği

Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
ss8	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	4	0	4
		% within sporyapıyormu	8,5%	,0%	4,0%
	katılmıyorum	Count	9	10	19
		% within sporyapıyormu	19,1%	18,9%	19,0%
	fikrim yok	Count	8	33	41
		% within sporyapıyormu	17,0%	62,3%	41,0%
	katılıyorum	Count	18	9	27
		% within sporyapıyormu	38,3%	17,0%	27,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	8	1	9
		% within sporyapıyormu	17,0%	1,9%	9,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(4)}=27,480$; $p<0.05$).

3.2.2.9. Spor ve Toplumsal Bütünleşme

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 34. Spor ve Toplumsal Bütünleşme

Crosstab

		sporyapıyormu		Total		
		evet	hayir			
ss9	katılmıyorum	Count	20	15	35	
		% within sporyapıyormu	42,6%	28,3%	35,0%	
	fikrim yok	Count	4	3	7	
		% within sporyapıyormu	8,5%	5,7%	7,0%	
	katılıyorum	Count	13	2	15	
		% within sporyapıyormu	27,7%	3,8%	15,0%	
	kesinlikle katılıyorum	Count	10	33	43	
		% within sporyapıyormu	21,3%	62,3%	43,0%	
	Total		Count	47	53	100
			% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(3)}=20,942$; $p<0.05$).

3.2.2.10. Sporun Katkısı

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 35. Sporun Katkısı

Crosstab

			sporyapıyormu		Total
			evet	hayir	
ss10	katılmıyorum	Count	3	0	3
		% within sporyapıyormu	6,4%	,0%	3,0%
	fikrim yok	Count	20	24	44
		% within sporyapıyormu	42,6%	45,3%	44,0%
	katiliyorum	Count	11	16	27
		% within sporyapıyormu	23,4%	30,2%	27,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	13	13	26
		% within sporyapıyormu	27,7%	24,5%	26,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olmadığını gösterdi ($X^2_{(3)}=3,944$; $p>0.05$).

3.2.2.11. Spor ve İletişim

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

**Tablo 4. 36. Spor ve İletişim
Crosstab**

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
ss11	fikrim yok	Count	10	17	27
		% within sporyapıyormu	21,3%	32,1%	27,0%
	katiliyorum	Count	16	15	31
		% within sporyapıyormu	34,0%	28,3%	31,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	21	21	42
		% within sporyapıyormu	44,7%	39,6%	42,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olmadığını gösterdi ($X^2_{(2)}=1,492$; $p>0.05$).

3.2.2.12. Spora Bakış Açısı

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

**Tablo 4. 37. Spora Bakış Açısı
Crosstab**

		sporyapıyormu		Total		
		evet	hayir			
ss12	katılmıyorum	Count	3	0	3	
		% within sporyapıyormu	6,4%	,0%	3,0%	
	fikrim yok	Count	7	1	8	
		% within sporyapıyormu	14,9%	1,9%	8,0%	
	katiliyorum	Count	14	32	46	
		% within sporyapıyormu	29,8%	60,4%	46,0%	
	kesinlikle katiliyorum	Count	23	20	43	
		% within sporyapıyormu	48,9%	37,7%	43,0%	
	Total		Count	47	53	100
			% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Test sonuçları öğrencilerin “Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olduğunu gösterdi ($X^2_{(3)}=14,445$; $p>0.05$).

3.2.2.13. Boş Zamanları Değerlendirme

Araştırmaya katılan spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin sporla sosyalleşmeye ilişkin olarak “Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ önemlilik düzeyinde ki-kare testi uygulandı.

Tablo 4. 38. Boş Zamanları Değerlendirme
Crosstab

			sporyapıyormu		Total
			evet	hayir	
ss13	katılmıyorum	Count	3	0	3
		% within sporyapıyormu	6,4%	,0%	3,0%
	fikrim yok	Count	3	0	3
		% within sporyapıyormu	6,4%	,0%	3,0%
	katiliyorum	Count	23	33	56
		% within sporyapıyormu	48,9%	62,3%	56,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	18	20	38
		% within sporyapıyormu	38,3%	37,7%	38,0%
Total	Count	47	53	100	
	% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%	

Test sonuçları öğrencilerin “Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım” sorusuna verdikleri cevaplar arasında önemli farklar olmadığını gösterdi ($X^2_{(3)}=7,558$; $p>0.05$).

4. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. TARTIŞMA

– Genel Özellikler

Genel olarak katılımcıların gelir grubunun orta olduğu görülmektedir. Devlet okullarında genelde orta gelir grubuna dahil veli öğrencileri bulunmakta. Yüksek gelir sahipleri genelde özel eğitim merkezleri ve özel hocalarla çocuklarına eğitim almaktadır. Babaların eğitim durumlarının annelerden az da olsa yüksek olduğu görülmektedir. Kazalardan dolayı engelli olan bireylerin sayısı oldukça az olup, öğrencilerin büyük bir kısmının doğuştan engelli olduğu görülmüştür. Öğrencilerin engellilik nedeninin doğuştan olması ve engellilik süresi de dikkate alındığında, ailede diğer engelli bireyin olması beklenen bir durumdur. Bu kalıtsal bir özelliktir. Öğrencilerin büyükçe bir kısmını ailesi ve okuldaki öğretmenlerinin spora teşvik ettiği görülmektedir. Aile desteği alamayan öğrenciler spor faaliyetlerine ilgi göstermektedir. Spor yapan öğrenciler futbol, basketbol, yüzme ve cimnastik spor dalı ile ilgilenmektedir.

Spor dallarına göre bu dağılım, ülkemizdeki spora olan ilgi ile de paralellik göstermektedir. Genel olarak ülkemizde de ön plana çıkan spor dalları futbol, basketbol, voleybol gibi spor dalları olup, son yıllarda okullarda yüzme, jimnastik ya da atletizm gibi spor dallarına da ağırlık verilmeye başlanmıştır. Ülkemizde spora gereken ilginin gösterilmemesi nedeniyle, farklı spor dallarının yeterince bilinmediği görülmektedir. Bundan dolayıdır ki spor branşlarında farklılık azdır. Hala ülkemizde, ilköğretim okullarında yeterli spor tesisi bulunmamakta, hatta Anadolu'daki bazı okullarda, öğrencilerin önüne bir top verilerek, beden eğitimi dersleri adeta boş zaman değerlendirme gibi görülmektedir. Normal okullarda böyle kısıtlı imkanlar varken İşitme engellilere hitap eden okullar da bu imkanlar daha kısıtlıdır. Oysa yapılan araştırmalarla sporun bilimsel bir alan olduğu ortaya konuldukça, gerek milli eğitim müfredatında, gerekse kamu oyunda spora olan ilgi artacak ve farklı spor dallarının da önem kazanması mümkün olabilecektir. Spor sayesinde engelli bireylerde toplumla birleşmekte ve bu spor dallarında branşlarında büyük başarılar elde etmektedir.

Genel olarak spor yapan çocuklar ile spor yapmayan çocuklar arasındaki sosyalleşmeye yönelik sorulara verilen cevaplar arasındaki farklar istatistiksel

olarak anlamlı bulunmuştur. Spor yapan işitme engelli çocuklar kendilerini spor yapmayan çocuklara göre daha iyi ifade etmekte, daha çok toplumsal özgüvene sahip, liderlik vasfı daha gelişmiş, yeni insanlarla tanışmaya daha yakın, sosyal etkinliklere katılmayı, insanlara yardım etmeyi, sosyal topluluk içindeki görevini daha iyi yerine getirebildiğini ifade etmişlerdir. Çalışmamızda da anlaşıldığı gibi sporun sağlıklı bireylerin sosyalleşmesinde ve fiziksel ve psikolojik olarak rahatlaması gibi işitme engellilerde de aynı şekilde sosyalleşme ve fiziksel ve psikolojik olarak rahatlama görülmektedir.

– Spor Yapan ve Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Sosyalleşme Düzeyleri Arasındaki Fark

Spor yapan ve spor yapmayan işitme engellilerin sosyalleşme düzeyleri arasındaki fark incelendiğinde, spor yapan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ki-kare sonuçları ile de paralellik gösteren bu sonuca göre, spor yapan ve spor yapmayan işitme engelli çocukların sosyalleşme düzeyleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Dolayısı ile araştırmanın birinci hipotezi reddedilmiştir.

Sporun sosyalleşme üzerindeki etkileri ile ilgili yapılan çalışmalarla da paralellik gösteren bu sonuç değerlendirildiğinde, işitme engelli bireylerde de spor aktiviteleri ile bireylerin sosyalleşmelerinin sağlanabileceği görülmektedir. Dolayısıyla spor sadece bir bilim dalı olmakla kalmayıp, farklı bilim dallarında da etkili sonuçları olan bir alandır. Bireysel gelişim, psikomotor gelişim, zihinsel zindelik gibi konularla beraber, pek çok bilim dalının spordan yararlanması mümkün olabilir.

Esasen araştırmanın sonuçları, beklenen ve önceki çalışmalarla da paralellik gösteren bir şekilde ortaya çıkmıştır. Spor sayesinde öğrenciler takım çalışmasını, arkadaş ortamını, beraber paylaşımı ve bir bütünün parçası olmayı öğrenmektedir. Bunun yanında spor etkinlikleri sayesinde öğrenciler, kazanmanın tadına varırken, aynı zamanda mağlubiyeti de olumlu karşılamayı öğrenmektedir. Bunun yanında kazanan takımın tebrik edilmesi, bir sonraki müsabakalarda kazanma hırsı gibi konularda da sporun bireysel gelişim üzerinde etkisi büyüktür. Tüm bu noktaların bireyin sosyalleşmesi üzerinde de büyük etkisi olduğu düşünüldüğünde, işitme engelli bireylerde de sporun sosyalleşmeye katkısının olması normaldir. Araştırma sayesinde, bu öngörünün somutlaştırılması sağlanmaktadır.

Sporun sosyalleşme üzerindeki ortaya konan bu etkisi, işitme engelli bireyler söz konusu olduğu için, aynı zamanda bir rehabilitasyon aracı olarak değerlendirilmesine de olanak vermektedir. Dolayısıyla spor, sadece bireylerin bedensel ve zihinsel zindeliğini sağlayan bir bilim dalı olmakla kalmayıp, aynı zamanda bireyleri sosyal olarak topluma kazandıran bir rehabilitasyon aracı olarak da işlev görmektedir. Sporun bu işlevi ise, onu eğitim ve öğretimde daha da önemli kılmaktadır.

– **Spor Yapan ve Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Sporla Sosyalleşme Düzeyleri Arasındaki Fark**

Spor yapan ve spor yapmayan işitme engelli bireylerin sporla sosyalleşme düzeyleri arasındaki fark incelendiğinde, durumun sosyalleşme düzeyleri arasındaki farktan daha etkili olduğu görülmektedir.

Ki-kare sonuçları ile de paralellik gösteren bu sonuca göre, spor yapan ve spor yapmayan işitme engelli çocukların sporla sosyalleşme düzeyleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Dolayısı ile araştırmanın ikinci hipotezi de reddedilmiştir.

Bu sonuca göre, sporla sosyalleşme, spor yapan bireylerde, spor yapmayan bireylere göre daha etkili ve verimli bir ekipman olarak kullanılabilir. Sporun sosyalleşme üzerindeki etkisini açıklayan bu sonuçlardan da görüldüğü gibi işitme engellilerin sporla sosyalleşmesinin sağlanması için, öncelikle engelli bireylerimizin sportif etkinliklere katılımının sağlanması gereklidir.

Bireysel gelişimin yanında, rehabilitasyon amaçlı olarak verilecek sportif etkinliklerin, sadece sosyalleşme üzerinde değil, aynı zamanda sporla sosyalleşme üzerinde de etkisinin olduğu görülmektedir. Osmanlı döneminde, zihinsel engelli hastaların müzikle tedavi edildiği bilinmektedir. Günümüzde ise müziğin yerini alan sportif etkinlikler, özellikle takım çalışmaları ve müsabakalar, engelli bireylerin kendilerini bütünü birer parçası olarak görmelerine hizmet etmektedir.

4.2.SONUÇ

Yapılan bu araştırmada, spor aktivitelere katılmanın, işitme engellilerde sosyalleşme üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada Eskişehir, Kütahya ve Afyon işitme engelliler okullarında eğitim gören 100 öğrenci üzerinde anket uygulaması yapılarak, spor aktivitelere katılan işitme engellilerin sosyalleşme ve sporla sosyalleşme düzeyleri ile spor aktivitelere katılmayan öğrencilerin değerleri arasındaki fark ölçölmüştür.

Ölçüm sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, spor aktivitelerinin işitme engelli bireylerin sosyalleşmesi üzerinde etkisi olduğu görölmüştür. Günümüzde yapılan pek çok araştırmada, sporun gerek engelli, gerekse normal bireyler üzerinde sosyalleşme yönünden olumlu etkileri ortaya konmaktadır. Bu anlamda araştırma, var olan araştırma sonuçlarını da desteklemektedir.

Bilindiği gibi işitme engellilik hali, bireyin en önemli fonksiyonlarından olan işitme duyusunu kısmen ya da tamamen yitirmesi ile ortaya çıkan, birey açısından oldukça yıkıcı ve istenmeyen psikolojik sorunları olan bir durumdur. Bu bireyler, çevrelerindeki seslere tepki veremediği için psikomotor gelişimlerini tamamlayamamakta, dolayısı ile normal bir birey gibi sosyal olarak etkileşimlerini tam olarak gerçekleştiremedikleri için sosyalleşme düzeyleri düşük çıkmaktadır.

İşitme engellilerin yaşadığı bu sıkıntı, beraberinde pek çok güçlüğü de getirmektedir. Normal günlük yaşantı gereksinimlerini yerine getiremeyen bu bireylerde sosyalleşmenin sağlanması, sadece bireye değil, aynı zamanda topluma da büyük faydalar sağlayabilecek son derece ciddi ve önemli bir konudur. Bu nedenle sporun işitme engellilerin sosyalleşmesi üzerindeki etkilerinin bilinmesi sayesinde, sporun işitme engellilerin rehabilitasyonunda da etkili bir şekilde kullanılabileceği sonucu çıkmaktadır.

İşitme engelli bireylerin rehabilitasyonunda başvurulabilecek spor etkinliklerinin sayısının da sınırlı olduğu araştırma sonuçlarından görölmektedir. İşitme engelli bireylerin koordine ve takım çalışmalı spor dalları ile işitme duyusunun daha çok kullanıldığı spor dallarına göre, işitme duyusuna daha az gereksinim duyulan yüzme, atletizm gibi spor dallarına yönelmeleri daha etkili olabilir. Ancak araştırma sonuçlarından göröldüğü gibi işitme engellilerde de daha çok futbol ve basketbol

çalışmaları ön plana çıkmıştır. Bunun nedenini, bu spor dallarının oldukça rağbet gören ve toplumun büyükçe bir kesimi tarafından ilgi gören bir yapıda olmasına bağlayabiliriz.

İşitme engelli bireylerin ailelerinde başka işitme ya da diğer engelli birey olması da aslında araştırmada beklenen durumlardan birisidir. Çünkü engelliliğin büyükçe bir kısmı aileden geçen genetik bir durum olup, bir ailede bir ya da daha fazla bireyin aynı engellilik durumundan muzdarip olması beklenen bir durumdur.

Araştırmada ayrıca, spor yapan işitme engellilerin sosyalleşme düzeyleri ile sporla sosyalleşme düzeyleri arasındaki farka da yer verilmiştir. bu araştırmanın sonucunda da, spor yapan işitme engelli bireylerin sporla sosyalleşme düzeylerinin, sosyalleşme düzeylerinin üzerinde olduğu görülmüştür. Bu durum da, aslında sadece sosyalleşmenin değil, aynı zamanda sporla sosyalleşmenin hedef alınması halinde, uygulanacak rehabilitasyon programının da daha etkili ve verimli olacağı görülmektedir.

Sosyalleşme düzeyi ile sporla sosyalleşme düzeyleri arasındaki farklılık, spor yapmayan işitme engelli bireylerde de benzer şekilde bulunmuştur. Yine bu bireylerde de, sporla sosyalleşme ile ilgili görüşlerin daha etkili olduğu görülmektedir. Spor etkinlikleri birlikte paylaşmanın, koordineli çalışmanın, takım ruhunu ve ekip çalışmasını sağlamanın, bireysel ve grup başarılarından memnun olma, başarısızlığı hazmedebilmenin geliştiği etkinlikler olarak işitme engellilerin rehabilitasyonunda kullanılabilecek etkili ve verimli bir ekipman olduğu görülmüştür.

4.3.ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmada, bu alanda akademik çalışma yapan akademisyenler, işitme engelli bireyler ile ilgili eğitim veren eğitmenler, işitme engelli bireylerin aileleri ve kamu yöneticileri için bir dizi öneri getirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre akademisyenlere şu öneriler sunulabilir:

- Araştırma kapsamı genişletilerek, daha geniş bir evren ve örneklem grubu üzerinde araştırma daha da genelleştirilebilir.
- Araştırma farklı bölgeler için yapılarak, bölgeler arası durumun değişkenliği ortaya konulabilir.
- Araştırma spor türü ve spor yapan öğrencilerin demografik özelliklerine göre genişletilerek, demografik özelliklerin spor türü ve sosyalleşme üzerindeki etkileri incelenebilir.

Araştırmada işitme engelli bireylerin eğitmenleri ve işitme engellilere eğitim veren kurum yöneticileri için şu öneriler sunulabilir:

- Araştırma sonuçlarından da grldğ gibi, işitme engelli bireylerin sosyalleşmesinde ve başarılarının arttırılmasında sporun etkisi büyüktür. Bu nedenle hazırlanacak eğitim-ğretim planlarına spor aktiviteleri eklenmek sureti ile sporun bu etkisinden faydalanılabilir.
- Öğrencilerin spor etkinliklerine katılmalarını arttıracak ilgili çalışmalarla, öğrencilerin bu konuda bilgilendirilmesi sağlanabilir.
- Öğrencilerin katıldıkları spor etkinliklerinin eşitleri arttırılarak, daha geniş kesime hitap edecek olan spor etkinlik türleri için çalışmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin bu etkinliklere katılma oranları, katılma şekilleri, katılma nedenleri gibi değişkenler düzenli olarak analiz edilerek, etkinliklerin verimlerini arttırıcı çalışmalara yer verilebilir.

Araştırmada, işitme engeline sahip olan ailelere yönelik de bir dizi öneri getirilmiştir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Öğrencilerin sportif etkinliklere katılmalarının arttırılması için öğrenciler

desteklenebilir.

- Öğrencilerin spor etkinliklerine katılmaları için gerekli ortam ve şartların sağlanması için gerek yerel yönetimlerden, gerekse okul yönetimlerinden isteklerde bulunularak, çocuklarının bu etkinliklerin faydalarından yararlanmaları sağlanabilir.
- Çocuklara spor etkinliklerinin özü iyi bir şekilde anlatılarak, sporda kazanmak kadar kaybetmenin de olağan olduğunu, başarının paylaşılması gerektiğini telkin etmek sureti ile çocukların sporun faydalarını bilmeleri sağlanabilir.

Araştırmada son olarak kamu yöneticisi konumundaki kişilere bir takım öneriler getirilmiştir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Engelli bireylerin rehabilitasyonu sadece bu bireylerin ailelerinin değil, aynı zamanda toplumun da genel bir sorunudur. Bu bilinç çerçevesinde, engellilerin rehabilitasyonunda etkili olduğu görülen sportif faaliyetlere katılımın artması için özendirici çalışmalar yapılabilir.
- Engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımı için gerekli spor salonları ve buraların kullanım şartları genişletilebilir.
- Sportif etkinliklere katılmak için gerekli maddi olanak bulunmayan öğrencilerin de bu etkinliklere katılması için burs, destek vb. yardımlar yapılabilir.

KAYNAKÇA

1. Tüfekçioğlu, U. (1998), İşitme Engelliler, Özel Eğitim, AOF Yayınları, Eskişehir
2. MEB Yayınları, (2003), İşitme Engelliler Öğretmen El Kitabı, Ankara
3. [http:// www.ozida.gov.tr](http://www.ozida.gov.tr) (Erişim: 22.06.2010, 22.30)
4. <http://sedat34.blogcu.com/sporun-buyume-ve-gelisme-uzerindeki-etkileri/985190>, (Erişim: 22.06.2010, 22.30)
5. Yılmaz, V. (2004), Sporda Sosyalleşme, Atletizm Bilim ve Teknoloji Dergisi, Sayı:53. Hacettepe Üniversitesi. Yayınları. Ankara..40
6. Bulgu, N, Akcan, F. (2003), Spor ve Toplumsallaşma. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi. Gazi Üniversitesi Spor Yüksek Okulu Yayınları, Ankara
7. Armağan İ. (1982), Sporun Toplumun Bilimsel Temelleri. Ege Üniv. Yayınları. İzmir.
8. Amman, M. T., İkizler H. C., Karagözoğlu, C. (2000), Sporda Sosyal Bilimler. Alfa Yayınevi, İstanbul.
9. Yılmaz, V. (2004), Sporda Sosyalleşme, Atletizm Bilim ve Teknoloji Dergisi, Sayı:53, Hacettepe Üniversitesi. Yayınları. Ankara
10. Çiftçi, C. (2001), 12-16 Yaş Eğitilebilir Düzeyde Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi Ve Spor Derslerinin Bazı Motorik Özelliklere Etkisi (Türkiye Ve Almanya Uygulaması), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans
11. Doğan, İ. (1998), Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar Sistem Yayınları 2. Baskı. İstanbul
12. Tatar, Y. (1995), İşitme Özürlülerde Spor ve Ruhi Faydaları. Doktora Tezi. İstanbul
13. Kalyon, T. A. (1997), Özürlülerde Spor, Bağırhan Yayınevi, Ankara
14. Engelliler ve Spor, <http://www.sporbilim.com.tr> (Erişim: 17.11.2010, 12.30)
15. Arı Gurubu, (1996), Bedensel ve Zihinsel Özürlülerin Sorunları İçin Çağdaş Çözümlere Doğru İlk Adım. Yayın No:2
16. Tezcan, M. (1997), Eğitim Sosyolojisi. 11. Baskı. Ankara
17. Tolun, B. (1996), Toplum Bilimlerine Giriş, 4. Baskı Adım Yayıncılık, Ankara
18. Tezcan, M. (1998), Eğitim Sosyolojisi. 12. Baskı. Ankara
19. Tolun, B. (1995), Toplum Bilimlerine Giriş, 3. Baskı Adım Yayıncılık, Ankara

- 20.Kongar, E. (1981), Türkiye'nin Toplumsal Yapısı. 4. Basım. Remzi Kitapevi
İstanbul
- 21.Atalay, A. (1998), Spor Sosyolojisi. Alkım Yayınları. İstanbul
- 22.Kızılcılık, S., Erjem, Y. (1996), Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü. Saray Kitabevi.
İzmir
- 23.Kılbaş, S. (2001), Rekreasyon Bos Zamanı Değerlendirme. Anaca Yayınları, Adana
- 24.Şık, N., Çalık, F., Sivrikaya, K., ve Kahveci, M. (2004), Antalya Spor Bilimleri
kongresi
- 25.Aygün, Ö. ve Dinçer A., C. (2004), Antalya Spor Bilimleri kongresi
- 26.Savucu, Y. Sirmen, B. İnal, S. Karahan, M. Ve Erdemir, İ. (2006), Antalya Spor
Bilimleri kongresi
- 27.Kestek, S. İbiş, S. Yılmaz, G. ve Sevindi, T. (2004), Antalya Spor Bilimleri
kongresi, 2004
- 28.Bayazıt, B. Meriç, B. Aydın, M. Ve Seyrek, E. (2007), Eğitilebilir Zihinsel Engelli
Çocuklarda Eğlenceli Atletizm Antrenman Programının Psikomotor Özelliklere
Etkisi, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, V (4) 173-176
- 29.Ece, A. S. ve Çelik, A. (2008), Öğretilebilir zihinsel engelli öğrencilerin renk
seçimleri, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2008 C.5 sayı 1
- 30.Demir, R. (2006), 10 Haftalık Antrenman Programlarının Eğitilebilir Zihinsel
Engelli Erkek Adolesanların Bazı Motor Özellikleri Üzerine Etkisi, Niğde
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı,
Yüksek Lisans
- 31.İlhan, E. L. (2007), Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi Ve Spor
Aktivitelerinin Ruhsal Uyum Düzeylerine Etkisi, Gazi Üniversitesi-Eğitim Bilimleri
Enstitüsü-Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
Anabilim Dalı, Doktora tezi
- 32.Karadağ, H. (2008), Adana İlindeki Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Sosyal
Gelişim Özelliklerinin Değerlendirilmesi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü İlköğretim Bölümü İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans
- 33.Berktaş, N. (2007), Eğitilebilir Zihinsel Engelliler, Özel Sınıflar ve Kaynaştırma
Eğitimi Gören Öğrencilerde Fiziksel Uygunluğun Değerlendirilmesi, Anadolu

Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı,
Yüksek Lisans

34. Bayazıt, B. (2006), Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Eğlenceli Atletizm Antrenman Programının Psikomotor Özelliklere Etkisi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi
35. Karahan, M. ve Demir, R. (2004), Antalya Spor Bilimleri kongresi, 2004
36. Koparan, Ş. (2003), Antalya Spor Bilimleri kongresi, 2003
37. Pehlivan, A. İnal, S. Dane, Ş. ve Akar, S. (2002), Antalya Spor Bilimleri kongresi
38. Enç, M. (1987), Ruh Sağlığı Bilgisi, İnkılap ve Aka Yayınları, İstanbul
39. Özyürek, M. (1998), Bedensel Yetersizliği Olanlar, AÖF Yayınları, Eskişehir
40. Eripek, S. (1998), Zihinsel Engelliler, AÖF Yayınları, Ankara
41. Koç, H. ve Küçük, V. (2009), Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan Ve Spor İlişkisi, <http://sbe.dpu.edu.tr/10/131-141.pdf>, (Erişim, 17.08.2010, 15.00)
42. Aracı, H. (1999) Okullarda Beden Eğitimi. Ankara:Bağırhan Yayinevi.
43. Çaha, Ö. 1999. Spora Yaslanarak Bir Nefes Alma. Ankara: Beta.
44. Küçük V. ve Acet, M. (2002), “Bir Kişilik Özelliği Olarak Suçluluk ve Sporla İlişkisi”, DPÜ, Sosyal Bilimler Dergisi, 7: 369-375.
45. Öztürk, F. (1998). Toplumsal Boyutları İle Spor. Ankara, Bağırhan Yayinevi
46. Tel, M. (2009), Çocuklarda Sosyalleşme Araçlarının Spora Yönlendirme Durumları, <http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdffkitap/pdf/479.pdf>, (Erişim, 16.07.2010, 15.50)
47. Kalkavan, A. (2007), Psikomotor Gelişim. Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Ders Notları, Kütahya, 21-29,47-49

EKLER

Ek.1. Anket Formu

Ek.2. Veri Formu

Ek.3. Veriler

Ek.4. İstatistik Test Sonuçları

Ek.1. Anket Formu

Sevgili Öğrenciler;

Bu anket Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında yapmakta olduğum Y.Lisans programı gereğince yapılmaktadır. Tez Konusu “*Spor’un İşitme Engelli Öğrencilerin Sosyalleşme Sürecindeki Rolü*”dür. Elde edilen bulgular *Kesinlikle Başka Bir Amaç İçin Kullanılmayacaktır*. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Rauf BERBER

ANKET SORULARI

1.Yaşınız:

2.Cinsiyetiniz: E ( ) K ( )

3. Sınıfınız...

4.Ailenizin Aylık gelir durumu

( ) 0/1000 TL ( ) 1001/1500 TL ( ) 1501/2000 ( ) 2001 ve üstü

5. Annenizin eğitim durumu

( )İlkokul ( )Lise ( )Üniversite

6.Babanızın eğitim durumu...

( )İlkokul ( )Lise ( )Üniversite

7.Engelinizin gerekçesi nedir?

( )Doğuştan ( )Tıbbi Hata ( ) Trafik Kazası
( ) Ev Kazası ( ) Spor Kazası ( )Diğer, Belirtiniz...

8.Ne kadar süredir engellisiniz?

( )Doğuştan ( )0–2 yıl ( )3–5 yıl ( )6–8 yıl ( )9 yıl ve üzeri

9.Anne, babanız ve kardeşlerinizden başka engelli olan var mı? Birden fazla işaretleyebilirsiniz.

( )Annem ( ) Babam ( ) Kız kardeşim ( )Erkek kardeşim ( )Diğer...

10. Spor yapıyor musunuz?

( )Evet ( )Hayır

11.Spor yapıyor sanız Sizi spor yapmaya yönelten en önemli etken hangisidir? Birden fazla işaretleyebilirsiniz.

( ) Ailem ( ) Okul ortamı ( ) İşyeri ortamı ( )Manşet ve resimleri
( )Arkadaş Grubum ( ) Basın yayını.

12.Spor yapıyor sanız Hangi spor dalıyla uğraşıyorsunuz?

( )Futbol ( )Basketbol ( )Yüzme ( )Jimmastik ( )Güreş ( )Karate ( ) Diğer Belirtiniz...

13. Kaç yıldır spor yapıyorsunuz?

( ) 0–2 yıl ( )3–5 yıl ( ) 6–8 yıl ( ) 9 yıl ve üzeri

14. Ne kadar sıklıkla spor yapıyorsunuz?

( ) Hiç yapmıyorum ( )Yılda 1–2 kez ( )6 ayda 1–2 kez ( )3 ayda 1–2 kez
( )ayda 1–2 kez ( ) Haftada 1–2 kez ( ) Günde 1–2 kez

C. Sosyalleşme ile ilgili değişkenler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım.					
2. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım.					
3. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.					
4. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim.					
5. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim.					
6. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur.					
7. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam.					
8. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum.					
9. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır.					
10. Ailem arkadaş çevremde belirlenmesinde etkin rol oynar.					
11. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar.					
12. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım.					
13. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim.					

D. Spor ve Sosyalleşme ile ilgili değişkenler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir					
2. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım					
3. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam					
4. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler					
5. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam					
6. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum					
7. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım					
8. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım					
9. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar					
10. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar					
11. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım					
12. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar					
13. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım					

Ek.2. Yazışmalar

T.C
DÜMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KÜTAHYA

Sayı : B.30.2.DPÜ.0.88.00.00/300-60
Konu : Bilimsel çalışma İzni HK.

25/02/2011

İLGİLİ MAKAMA

Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrencisi olan **Rauf BERBER**'in "**Sporun İşitme Engellilerin Sosyalleşmesi Üzerine Etkisi**" konulu tez çalışması kapsamında İşitme Engelliler Okulu'na anket uygulama talebi Enstitümüz tarafından uygun bulunmuştur. Söz konusu çalışmanın yapılabilmesi hususunda;

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof.Dr. Arslan KALKAVAN
Enstitü Müdürü V.

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.43.00.05.22-605.04/

07.04.2011* 07353

Konu : Tez Çalışması

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) MEB.bağlı Okul ve Kurumlarda yapılacak Araştırma Desteğine Yönelik izin ve Uygulama Yönergesi.
b) Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün 25.02.2011 tarihli ve 60 sayılı yazısı.

Bakanlığımızın İlgi (a) Yönergesi doğrultusunda Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrencisi Rauf BERBER ilimiz İşitme Engelliler Okulunda "Sporun İşitme Engellilerin Sosyalleşmesi Üzerine Etkisi" konulu tez çalışması yapmak istemektedir.

Eğitim-öğretimi aksatmadan, konunun dışına çıkmamaları, bütün sorumluluğun ilgililere ve Okul Müdürlüğüne ait olmak üzere yukarıda belirtilen Tez çalışmasının tamamlandıktan sonra bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmek üzere yapılmasını;

Takdirlerinize arz ederim.

Muhammet ŞAHİNKAYA
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR:

07/04/2011

Cengiz HOROZOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
(AR-GE)
Valilik Binası - KÜTAHYA
E-Posta : kutahyamem@meh.gov.tr
İnternet : <http://kutahya.meh.gov.tr>
Tel : 0274 223 62 41
Fax : 0274 223 62 54

Ayrıntılı Bilgi:
Gülner ZENGİN - Tel :160

Ek.4. Veriler

Kişisel Bilgiler

Cinsiyet	Aylık Gelir	Annenin Eğitim Durumu	Babanın Eğitim Durumu	Engellilik Nedeni	Engellilik süresi	Ailedeki Engelli Sayısı	Spor Yapma Durumu	Spora Yönelten Etmenler	Spor Yapma Süresi	Spor Yapma Sıklığı
1	4	3	4	1	1	3	1	1	1	1
1	4	3	4	1	1	3	1	1	1	1
1	5	3	4	1	1	3	1	1	1	1
2	5	4	4	1	1	3	1	1	1	1
1	3	3	4	1	2	3	1	1	4	2
2	4	4	3	2	2	3	1	5	4	2
1	4	4	4	1	2	3	1	1	2	1
1	5	4	4	1	1	3	1	1	2	1
1	5	4	4	4	2	3	1	5	3	1
2	5	4	3	2	1	4	1	5	2	2
2	4	3	4	2	2	3	1	5	3	1
2	5	4	4	4	1	3	1	2	3	1
2	4	4	3	3	5	3	1	2	1	1
2	4	4	4	3	5	4	1	2	1	1
1	4	3	3	1	5	4	1	1	3	1
2	5	3	3	1	1	4	1	2	2	2
2	4	4	4	1	1	3	1	2	1	1
1	3	4	4	2	5	3	1	2	1	1
2	3	4	4	1	1	1	1	1	1	1
1	4	3	4	1	1	1	1	2	3	1
2	3	4	4	3	3	3	1	2	4	1
1	5	3	3	1	3	3	1	2	3	1
2	3	4	4	1	1	3	1	1	1	1
1	3	4	4	4	3	3	1	5	2	1
2	5	4	3	1	3	2	1	5	1	2
1	2	4	3	1	3	2	1	1	1	1
2	2	3	4	1	5	3	1	2	1	1
1	2	3	3	2	1	5	1	1	2	1
2	5	3	3	1	1	5	1	5	1	1
2	3	4	4	1	1	1	1	1	1	1
1	4	3	4	1	1	1	1	1	1	1
2	3	4	4	3	3	3	1	2	3	1
1	3	3	4	1	2	3	2	.	.	.
2	4	4	3	2	2	3	2	.	.	.
1	4	4	4	1	2	3	2	.	.	.
1	5	4	4	1	1	3	2	.	.	.
1	5	4	4	4	2	3	2	.	.	.
2	5	4	3	2	1	4	2	.	.	.
2	4	3	4	2	2	3	2	.	.	.
2	5	4	4	4	1	3	2	.	.	.
2	4	4	3	3	5	3	2	.	.	.
2	4	4	4	3	5	4	2	.	.	.
1	4	3	3	1	5	4	2	.	.	.
2	5	3	3	1	1	4	2	.	.	.
2	4	4	4	1	1	3	2	.	.	.
1	3	4	4	2	5	3	2	.	.	.
2	3	4	4	1	1	1	2	.	.	.
1	4	3	4	1	1	1	2	.	.	.
2	3	4	4	3	3	3	2	.	.	.
1	5	3	3	1	3	3	2	.	.	.
2	3	4	4	1	1	3	2	.	.	.
1	3	4	4	4	3	3	2	.	.	.
2	5	4	3	1	3	2	2	.	.	.
1	2	4	3	1	3	2	2	.	.	.
2	2	3	4	1	5	3	2	.	.	.
1	2	3	3	2	1	5	2	.	.	.
2	5	3	3	1	1	5	2	.	.	.
2	3	4	4	1	1	1	2	.	.	.
1	4	3	4	1	1	1	2	.	.	.
1	2	4	3	1	3	2	2	.	.	.
2	2	3	4	1	5	3	2	.	.	.
1	2	2	3	2	1	5	2	.	.	.

Sosyalleşme Soruları

s1	s2	s3	s4	s5	s6	s7	s8	s9	s10	s11	s12	s13
5	5	4	4	5	5	1	1	5	1	5	1	5
3	5	4	4	5	5	1	1	4	2	4	2	5
4	5	4	4	5	5	2	2	5	4	5	2	2
4	5	4	3	5	5	2	2	1	1	1	1	1
3	4	4	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4
4	5	3	4	5	5	2	2	5	2	2	3	3
5	5	2	4	4	5	1	1	5	2	4	2	4
5	3	3	4	4	5	2	2	5	2	2	3	4
5	4	3	3	3	4	3	5	3	1	3	2	3
5	4	4	2	4	4	4	2	5	4	4	4	2
5	3	4	2	4	4	5	2	5	5	5	3	5
4	2	4	2	4	4	2	2	4	2	2	1	4
5	2	4	3	3	4	4	2	4	2	4	1	2
4	3	4	4	2	5	1	1	5	1	5	1	5
5	3	3	4	3	5	1	1	4	2	4	2	5
4	5	4	4	3	5	2	2	5	4	5	2	2
5	4	4	4	3	5	2	2	1	1	1	1	1
4	5	4	4	2	5	5	5	5	5	4	4	4
4	5	3	4	4	4	2	2	4	2	2	1	4
4	4	5	3	4	3	4	2	4	2	4	1	2
4	3	5	3	4	4	1	1	5	1	5	1	5
4	3	4	2	4	4	1	1	4	2	4	2	5
3	5	4	3	5	3	2	2	4	2	2	1	4
4	4	4	3	3	3	4	2	4	2	4	1	2
5	3	4	2	4	3	1	1	5	1	5	1	5
3	5	4	3	4	4	1	1	4	2	4	2	5
4	5	4	2	3	3	2	2	4	2	2	1	4
4	5	4	3	4	3	4	2	4	2	4	1	2
3	5	4	4	3	4	1	1	5	1	5	1	5
4	5	3	4	4	4	2	2	4	2	2	1	4
5	4	5	3	4	3	4	2	4	2	4	1	2
5	3	5	3	4	4	1	1	5	1	5	1	5
5	5	5	5	5	5	5	5	1	5	4	5	4
5	5	4	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5
5	4	5	5	4	5	4	5	2	4	5	5	5
4	5	4	5	4	5	5	4	1	4	5	5	4
5	5	5	5	4	5	5	5	2	4	5	5	4
4	5	5	5	5	4	5	4	2	4	5	5	5
5	5	5	5	5	5	4	5	1	5	5	5	5
4	5	5	5	5	4	5	4	1	4	5	4	4
5	4	4	4	5	5	5	5	2	4	5	4	5
4	4	4	4	4	4	4	4	2	3	4	5	5
4	4	4	5	5	5	4	4	4	4	5	5	5
4	4	2	5	5	4	4	4	2	5	5	5	5

4	3	2	4	4	4	3	4	4	3	3	3	4
4	2	2	4	4	4	2	3	4	3	5	4	5
3	2	2	4	2	4	2	4	4	2	4	5	
4	4	2	2	4	4	2	4	4	2	4	5	5
5	4	2	5	4	3	2	4	4	2	5	4	4
3	4	3	4	3	4	2	3	2	4	5	3	4
4	5	4	4	2	5	3	3	4	4	5	3	3
4	5	4	4	3	4	1	1	5	1	5	1	5
3	5	3	4	4	4	2	2	4	2	2	1	4
4	4	5	3	4	3	4	2	4	2	4	1	2
5	3	5	3	4	4	1	1	5	1	5	1	5
5	5	5	5	5	5	5	5	1	5	4	5	4
5	5	4	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5
5	4	5	5	4	5	4	5	2	4	5	5	5
5	5	4	5	4	5	5	4	1	4	5	5	4
4	5	5	5	4	5	5	5	2	4	5	5	4
5	5	5	5	5	4	5	4	2	4	5	5	5
4	5	5	5	5	5	5	5	1	5	4	5	4

Sporla Sosyalleşme Soruları

ss1	ss2	ss3	ss4	ss5	ss6	ss7	ss8	ss9	ss10	ss11	ss12	ss13
3	1	1	5	1	5	1	5	2	2	3	5	5
3	1	1	4	2	4	2	5	4	2	5	5	5
3	2	2	5	4	5	2	2	3	3	5	5	5
2	2	2	1	1	1	1	1	4	2	5	5	5
3	5	5	5	5	4	4	4	1	5	5	5	5
5	2	2	5	2	2	3	3	4	2	3	3	4
3	1	1	5	2	4	2	4	4	4	4	4	4
3	2	2	5	2	2	3	4	4	2	3	4	5
2	3	5	3	1	3	2	3	3	2	2	3	2
3	4	2	5	4	4	4	2	2	4	4	5	5
3	5	2	5	5	5	3	5	3	5	3	4	4
3	2	2	4	2	2	1	4	2	3	3	4	4
3	4	2	4	2	4	1	2	4	4	3	4	3
3	2	1	5	2	5	2	4	1	5	3	3	3
3	5	1	5	5	5	2	5	2	2	3	5	5
3	5	4	5	5	5	2	5	1	4	3	3	3
2	5	1	4	2	4	1	2	5	2	3	3	3
3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
3	1	1	5	1	5	1	5	2	2	3	5	5
3	1	1	4	2	4	2	5	4	2	5	5	5
3	2	2	5	4	5	2	2	3	3	5	5	5
3	2	2	1	1	1	1	1	4	2	5	5	5
3	5	5	5	5	4	4	4	1	5	5	5	5
3	2	2	5	2	2	3	3	4	2	3	3	4
3	1	1	5	2	4	2	4	4	4	4	4	4
3	2	2	5	2	2	3	4	4	2	3	4	5

3	3	5	3	1	3	2	3	3	2	2	3	2
3	4	2	5	4	4	4	2	2	4	4	5	5
3	5	2	5	5	5	3	5	3	5	3	4	4
3	1	1	5	1	5	1	5	2	2	3	5	5
3	1	1	4	2	4	2	5	4	2	5	5	5
3	2	2	5	4	5	2	2	3	3	5	5	5
5	5	5	5	1	5	4	5	4	5	5	5	5
5	5	5	5	5	4	5	5	5	4	5	4	5
4	5	4	5	2	4	5	5	5	5	5	5	5
4	5	5	4	1	4	5	5	4	5	5	4	5
4	5	5	5	2	4	5	5	4	4	5	5	5
5	4	5	4	2	4	5	5	5	5	5	5	5
5	5	4	5	1	5	5	5	5	5	5	5	5
5	4	5	4	1	4	5	4	4	5	5	5	5
5	5	5	5	2	4	5	4	5	4	5	4	4
4	4	4	4	2	3	4	5	5	5	4	5	4
5	5	4	4	4	4	5	5	5	4	4	4	5
5	4	4	4	2	5	5	5	5	5	5	5	5
4	4	3	4	4	3	3	3	4	3	4	4	3
4	4	2	3	4	3	5	4	5	4	4	4	3
2	4	2	4	4	2	4	5	5	4	5	5	3
4	4	2	4	4	2	4	5	5	4	5	5	3
4	3	2	4	4	2	5	4	4	5	5	4	4
3	4	2	3	2	4	5	3	4	4	5	3	4
2	5	3	3	4	4	5	3	3	5	4	3	4
3	5	2	5	5	5	3	5	3	5	3	4	4
3	1	1	5	1	5	1	5	2	2	3	5	5
3	1	1	4	2	4	2	5	4	2	5	5	5
3	2	2	5	4	5	2	2	3	3	5	5	5
5	5	5	5	1	5	4	5	4	5	5	5	5
5	5	5	5	5	4	5	5	5	4	5	4	5
4	5	4	5	2	4	5	5	5	5	5	5	5
4	5	5	4	1	4	5	5	4	5	5	4	5
4	5	5	5	2	4	5	5	4	4	5	5	5
5	4	5	4	2	4	5	5	5	5	5	5	5
5	5	5	5	1	5	4	5	4	5	5	5	5

Ek.5. İstatistik Testi Sonuçları

Kişisel Özellikler

cinsiyet

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid erkek	43	43,0	43,0	43,0
kız	57	57,0	57,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

aylıkgelir

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 301-600	16	16,0	16,0	16,0
601-900	43	43,0	43,0	59,0
901-1200	15	15,0	15,0	74,0
1201 ve üstü	26	26,0	26,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

anneninegitimi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid lise	24	24,0	24,0	24,0
universite	76	76,0	76,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

babaninegitimi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid lise	36	36,0	36,0	36,0
universite	64	64,0	64,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

engelingerekcesi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid dogustan	65	65,0	65,0	65,0
tibbi hata	9	9,0	9,0	74,0
trafik kazasi	6	6,0	6,0	80,0
ev kazasi	20	20,0	20,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

engelliliksureesi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid dogustan	41	41,0	41,0	41,0
0-2 yıl	5	5,0	5,0	46,0
3-5 yıl	41	41,0	41,0	87,0
9 yıl ve üzeri	13	13,0	13,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

ailedebaskaengelli

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid annem	6	6,0	6,0	6,0
babam	20	20,0	20,0	26,0
kiz kardesim	61	61,0	61,0	87,0
erkek kardesim	7	7,0	7,0	94,0
yok	6	6,0	6,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

sporyapiyormu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid evet	47	47,0	39,0	39,0
hayir	53	63,0	61,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

sporayonlenetmen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ailem	16	34,0	34,0	34,0
okul ortami	11	23,4	23,4	57,4
arkadas grubum	20	42,6	42,6	100,0
Total	47	100,0	100,0	

spordali

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid futbol	25	53,2	53,2	53,2
basketbol	13	27,7	27,7	80,9
yuzme	6	12,8	12,8	93,6
jimnastik	3	6,4	6,4	100,0
Total	47	100,0	100,0	

sporsikligiyil

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0-2 yil	36	76,6	76,6	76,6
3-5 yil	11	23,4	23,4	100,0
Total	47	100,0	100,0	

sporyritekrari

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ayda 1-2 kez	32	68,1	68,1	68,1
haftada 1-2 kez	15	31,9	31,9	100,0
Total	47	100,0	100,0	

Faktör Analizi Sonuçları

Communalities

	Initial	Extraction
s1	1,000	,681
s2	1,000	,852
s3	1,000	,612
s4	1,000	,770
s5	1,000	,792
s6	1,000	,922
s7	1,000	,833
s8	1,000	,818
s9	1,000	,895
s10	1,000	,866
s11	1,000	,942
s12	1,000	,822
s13	1,000	,846

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Communalities

	Initial	Extraction
ss1	1,000	,893
ss2	1,000	,717
ss3	1,000	,799
ss4	1,000	,846
ss5	1,000	,806
ss6	1,000	,934
ss7	1,000	,847
ss8	1,000	,797
ss9	1,000	,877
ss10	1,000	,897
ss11	1,000	,932
ss12	1,000	,902
ss13	1,000	,925

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Güvenilirlik sonuçları

Sosyalleşme

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,845	13

Sporla sosyalleşme

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,917	13

Sosyalleşmeye İlişkin Bulgular

Toplumsal İletişim Kurma

Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
s1	katılmıyorum	Count	4	0	4
		% within sporyapıyormu	8,5%	,0%	4,0%
	fikrim yok	Count	10	3	13
		% within sporyapıyormu	21,3%	5,7%	13,0%
	katılıyorum	Count	12	8	20
		% within sporyapıyormu	25,5%	15,1%	20,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	21	42	63
		% within sporyapıyormu	44,7%	79,2%	63,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,564 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	24,962	4	,000
Linear-by-Linear Association	3,529	1	,060
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,88.

Toplumsal Liderlik

Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
s2	katılmıyorum	Count	5	2	7
		% within sporyapıyormu	10,6%	3,8%	7,0%
	fikrim yok	Count	7	11	18
		% within sporyapıyormu	14,9%	20,8%	18,0%
	katılıyorum	Count	32	30	62
		% within sporyapıyormu	68,1%	56,6%	62,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	3	10	13
		% within sporyapıyormu	6,4%	18,9%	13,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,717 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	25,168	4	,000
Linear-by-Linear Association	1,478	1	,224
N of Valid Cases	100		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,88.

Sosyal Etkinliklere Katılma

Crosstab

			sporyapiyormu		Total
			evet	hayir	
s3	katılmıyorum	Count	9	1	10
		% within sporyapiyormu	19,1%	1,9%	10,0%
	fikrim yok	Count	13	8	21
		% within sporyapiyormu	27,7%	15,1%	21,0%
	katiliyorum	Count	22	41	63
		% within sporyapiyormu	46,8%	77,4%	63,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	3	3	6
		% within sporyapiyormu	6,4%	5,7%	6,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,632 ^a	3	,014
Likelihood Ratio	11,988	3	,007
Linear-by-Linear Association	1,114	1	,291
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,94.

Yeni İnsanlarla Tanışma

Crosstab

			sporyapiyormu		Total
			evet	hayir	
s4	katılmıyorum	Count	3	16	19
		% within sporyapiyormu	6,4%	30,2%	19,0%
	fikrim yok	Count	12	15	27
		% within sporyapiyormu	25,5%	28,3%	27,0%
	katiliyorum	Count	22	20	42
		% within sporyapiyormu	46,8%	37,7%	42,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	10	2	12
		% within sporyapiyormu	21,3%	3,8%	12,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,846 ^a	3	,003
Likelihood Ratio	14,369	3	,002
Linear-by-Linear Association	4,884	1	,027
N of Valid Cases	100		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,34.

Yalnızlık Hissi

Crosstab

			sporyapiyormu		Total
			evet	hayir	
s5	fikrim yok	Count	12	6	18
		% within sporyapiyormu	25,5%	11,3%	18,0%
	katiliyorum	Count	20	29	49
		% within sporyapiyormu	42,6%	54,7%	49,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	15	18	33
		% within sporyapiyormu	31,9%	34,0%	33,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,340 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	21,844	4	,000
Linear-by-Linear Association	14,761	1	,000
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,94.

Toplumsal Etkinlikler

Crosstab

			sporyapiyormu		Total	
			evet	hayir		
s6	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	14	17	31	
		% within sporyapiyormu	29,8%	32,1%	31,0%	
	katılmıyorum	Count	15	13	28	
		% within sporyapiyormu	31,9%	24,5%	28,0%	
	fikrim yok	Count	2	16	18	
		% within sporyapiyormu	4,3%	30,2%	18,0%	
	katiliyorum	Count	11	5	16	
		% within sporyapiyormu	23,4%	9,4%	16,0%	
	kesinlikle katiliyorum	Count	5	2	7	
		% within sporyapiyormu	10,6%	3,8%	7,0%	
	Total		Count	47	53	100
			% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,323 ^a	4	,054
Likelihood Ratio	9,635	4	,047
Linear-by-Linear Association	2,834	1	,092
N of Valid Cases	100		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,70.

Toplumsal Uzlaş

Crosstab

		sporyapiyorum		Total	
		evet	hayir		
s7	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	14	17	31
		% within sporyapiyorum	29,8%	32,1%	31,0%
	katılmıyorum	Count	22	15	37
		% within sporyapiyorum	46,8%	28,3%	37,0%
	fikrim yok	Count	1	17	18
		% within sporyapiyorum	2,1%	32,1%	18,0%
	katılıyorum	Count	6	2	8
		% within sporyapiyorum	12,8%	3,8%	8,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	4	2	6
		% within sporyapiyorum	8,5%	3,8%	6,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyorum	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,163 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	26,255	4	,000
Linear-by-Linear Association	3,405	1	,065
N of Valid Cases	100		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,94.

Aile Kararlarına Katılma

Crosstab

		sporyapiyorum		Total	
		evet	hayir		
s8	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	3	2	5
		% within sporyapiyorum	6,4%	3,8%	5,0%
	katılmıyorum	Count	3	1	4
		% within sporyapiyorum	6,4%	1,9%	4,0%
	fikrim yok	Count	1	0	1
		% within sporyapiyorum	2,1%	,0%	1,0%
	katılıyorum	Count	23	33	56
		% within sporyapiyorum	48,9%	62,3%	56,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	17	17	34
		% within sporyapiyorum	36,2%	32,1%	34,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyorum	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	27,480 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	30,859	4	,000
Linear-by-Linear Association	3,059	1	,080
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,88.

Ailenin Hoşgörüsü

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
s9	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	11	17	28
		% within sporyapiyormu	23,4%	32,1%	28,0%
	katılmıyorum	Count	23	17	40
		% within sporyapiyormu	48,9%	32,1%	40,0%
	fikrim yok	Count	3	0	3
		% within sporyapiyormu	6,4%	,0%	3,0%
	katiliyorum	Count	6	17	23
		% within sporyapiyormu	12,8%	32,1%	23,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	4	2	6
		% within sporyapiyormu	8,5%	3,8%	6,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,942 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	22,483	3	,000
Linear-by-Linear Association	7,232	1	,007
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,29.

Ailenin Arkadaş Çevresine Etkisi

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
s10	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapiyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	9	10	19
		% within sporyapiyormu	19,1%	18,9%	19,0%
	fikrim yok	Count	2	0	2
		% within sporyapiyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katiliyorum	Count	18	8	26
		% within sporyapiyormu	38,3%	15,1%	26,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	16	35	51
		% within sporyapiyormu	34,0%	66,0%	51,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,944 ^a	3	,268
Likelihood Ratio	5,094	3	,165
Linear-by-Linear Association	,154	1	,695
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.

Okulun Önemi

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
s 11	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	24	32	56
		% within sporyapiyormu	51,1%	60,4%	56,0%
	katılmıyorum	Count	9	0	9
		% within sporyapiyormu	19,1%	,0%	9,0%
	fikrim yok	Count	4	17	21
		% within sporyapiyormu	8,5%	32,1%	21,0%
	katiliyorum	Count	6	1	7
		% within sporyapiyormu	12,8%	1,9%	7,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	4	3	7
		% within sporyapiyormu	8,5%	5,7%	7,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,492 ^a	2	,474
Likelihood Ratio	1,508	2	,471
Linear-by-Linear Association	,929	1	,335
N of Valid Cases	100		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,69.

Yeni İnsanlarla Tanışma

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
s 12	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapiyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	10	5	15
		% within sporyapiyormu	21,3%	9,4%	15,0%
	fikrim yok	Count	2	16	18
		% within sporyapiyormu	4,3%	30,2%	18,0%
	katiliyorum	Count	13	14	27
		% within sporyapiyormu	27,7%	26,4%	27,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	20	18	38
		% within sporyapiyormu	42,6%	34,0%	38,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,445 ^a	3	,002
Likelihood Ratio	16,305	3	,001
Linear-by-Linear Association	,959	1	,327
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.

Farklı Kültürlere Saygı Duyuma

Crosstab

		sporyapiyorumu		Total	
		evet	hayir		
s 13	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapiyorumu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	16	27	43
		% within sporyapiyorumu	34,0%	50,9%	43,0%
	fikrim yok	Count	5	0	5
		% within sporyapiyorumu	10,6%	,0%	5,0%
	katiliyorum	Count	21	7	28
		% within sporyapiyorumu	44,7%	13,2%	28,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	3	19	22
		% within sporyapiyorumu	6,4%	35,8%	22,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyorumu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,558 ^a	3	,056
Likelihood Ratio	9,858	3	,020
Linear-by-Linear Association	1,911	1	,167
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.

Sporla Sosyalleşmeye İlişkin Sorular

Yetenek ve İlgili Alanı Seçimi

Crosstab

		sporyapiyorumu		Total	
		evet	hayir		
ss 1	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	10	15	25
		% within sporyapiyorumu	21,3%	28,3%	25,0%
	katılmıyorum	Count	13	3	16
		% within sporyapiyorumu	27,7%	5,7%	16,0%
	fikrim yok	Count	3	1	4
		% within sporyapiyorumu	6,4%	1,9%	4,0%
	katiliyorum	Count	10	2	12
		% within sporyapiyorumu	21,3%	3,8%	12,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	11	32	43
		% within sporyapiyorumu	23,4%	60,4%	43,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyorumu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,564 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	24,962	4	,000
Linear-by-Linear Association	3,529	1	,060
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,88.

Spor ve Ekolojik Çevre

Crosstab

		sporyapiyorum		Total	
		evet	hayir		
ss2	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	13	15	28
		% within sporyapiyorum	27,7%	28,3%	28,0%
	katılmıyorum	Count	21	20	41
		% within sporyapiyorum	44,7%	37,7%	41,0%
	fikrim yok	Count	1	16	17
		% within sporyapiyorum	2,1%	30,2%	17,0%
	katılıyorum	Count	4	0	4
		% within sporyapiyorum	8,5%	,0%	4,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	8	2	10
		% within sporyapiyorum	17,0%	3,8%	10,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyorum	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,717 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	25,168	4	,000
Linear-by-Linear Association	1,478	1	,224
N of Valid Cases	100		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,88.

Spor ve Başkalarını Memnun Etme

Crosstab

		sporyapiyorum		Total		
		evet	hayir			
ss3	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2	
		% within sporyapiyorum	4,3%	,0%	2,0%	
	fikrim yok	Count	4	17	21	
		% within sporyapiyorum	8,5%	32,1%	21,0%	
	katılıyorum	Count	11	7	18	
		% within sporyapiyorum	23,4%	13,2%	18,0%	
	kesinlikle katılıyorum	Count	30	29	59	
		% within sporyapiyorum	63,8%	54,7%	59,0%	
	Total		Count	47	53	100
			% within sporyapiyorum	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,632 ^a	3	,014
Likelihood Ratio	11,988	3	,007
Linear-by-Linear Association	1,114	1	,291
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,94.

Spor ve Tanınma

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
ss4	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	10	12	22
		% within sporyapiyormu	21,3%	22,6%	22,0%
	katılmıyorum	Count	20	6	26
		% within sporyapiyormu	42,6%	11,3%	26,0%
	katiliyorum	Count	9	21	30
		% within sporyapiyormu	19,1%	39,6%	30,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	8	14	22
		% within sporyapiyormu	17,0%	26,4%	22,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,846 ^a	3	,003
Likelihood Ratio	14,369	3	,002
Linear-by-Linear Association	4,884	1	,027
N of Valid Cases	100		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,34.

Duygulan Kontrol

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
ss5	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapiyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	9	2	11
		% within sporyapiyormu	19,1%	3,8%	11,0%
	fikrim yok	Count	6	0	6
		% within sporyapiyormu	12,8%	,0%	6,0%
	katiliyorum	Count	16	22	38
		% within sporyapiyormu	34,0%	41,5%	38,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	14	29	43
		% within sporyapiyormu	29,8%	54,7%	43,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,340 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	21,844	4	,000
Linear-by-Linear Association	14,761	1	,000
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,94.

Takım Liderliği

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
ss 6	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	9	10	19
		% within sporyapiyormu	19,1%	18,9%	19,0%
	katılmıyorum	Count	14	8	22
		% within sporyapiyormu	29,8%	15,1%	22,0%
	fikrim yok	Count	11	14	25
		% within sporyapiyormu	23,4%	26,4%	25,0%
	katılıyorum	Count	7	3	10
		% within sporyapiyormu	14,9%	5,7%	10,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	6	18	24
		% within sporyapiyormu	12,8%	34,0%	24,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,323 ^a	4	,054
Likelihood Ratio	9,635	4	,047
Linear-by-Linear Association	2,834	1	,092
N of Valid Cases	100		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,70.

Takımı Yönlendirme

Crosstab

		sporyapiyormu		Total	
		evet	hayir		
ss 7	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	2	0	2
		% within sporyapiyormu	4,3%	,0%	2,0%
	katılmıyorum	Count	7	3	10
		% within sporyapiyormu	14,9%	5,7%	10,0%
	fikrim yok	Count	8	17	25
		% within sporyapiyormu	17,0%	32,1%	25,0%
	katılıyorum	Count	14	1	15
		% within sporyapiyormu	29,8%	1,9%	15,0%
	kesinlikle katılıyorum	Count	16	32	48
		% within sporyapiyormu	34,0%	60,4%	48,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,163 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	26,255	4	,000
Linear-by-Linear Association	3,405	1	,065
N of Valid Cases	100		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,94.

Spor Aktivitelerine Katılma İsteği

Crosstab

		sporyapıyormu		Total	
		evet	hayir		
ss8	Kesinlikle Katılmıyorum	Count	4	0	4
		% within sporyapıyormu	8,5%	,0%	4,0%
	katılmıyorum	Count	9	10	19
		% within sporyapıyormu	19,1%	18,9%	19,0%
	fikrim yok	Count	8	33	41
		% within sporyapıyormu	17,0%	62,3%	41,0%
	katiliyorum	Count	18	9	27
		% within sporyapıyormu	38,3%	17,0%	27,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	8	1	9
		% within sporyapıyormu	17,0%	1,9%	9,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	27,480 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	30,859	4	,000
Linear-by-Linear Association	3,059	1	,080
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,88.

Spor ve Toplumsal Bütünleşme

Crosstab

		sporyapıyormu		Total		
		evet	hayir			
ss9	katılmıyorum	Count	20	15	35	
		% within sporyapıyormu	42,6%	28,3%	35,0%	
	fikrim yok	Count	4	3	7	
		% within sporyapıyormu	8,5%	5,7%	7,0%	
	katiliyorum	Count	13	2	15	
		% within sporyapıyormu	27,7%	3,8%	15,0%	
	kesinlikle katiliyorum	Count	10	33	43	
		% within sporyapıyormu	21,3%	62,3%	43,0%	
	Total		Count	47	53	100
			% within sporyapıyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,942 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	22,483	3	,000
Linear-by-Linear Association	7,232	1	,007
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,29.

Sporun Katkısı

Crosstab

			sporyapiyormu		Total
			evet	hayir	
ss 10	katılmıyorum	Count	3	0	3
		% within sporyapiyormu	6,4%	,0%	3,0%
	fikrim yok	Count	20	24	44
		% within sporyapiyormu	42,6%	45,3%	44,0%
	katiliyorum	Count	11	16	27
		% within sporyapiyormu	23,4%	30,2%	27,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	13	13	26
		% within sporyapiyormu	27,7%	24,5%	26,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,944 ^a	3	,268
Likelihood Ratio	5,094	3	,165
Linear-by-Linear Association	,154	1	,695
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.

Spor ve İletişim

Crosstab

			sporyapiyormu		Total
			evet	hayir	
ss 11	fikrim yok	Count	10	17	27
		% within sporyapiyormu	21,3%	32,1%	27,0%
	katiliyorum	Count	16	15	31
		% within sporyapiyormu	34,0%	28,3%	31,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	21	21	42
		% within sporyapiyormu	44,7%	39,6%	42,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,492 ^a	2	,474
Likelihood Ratio	1,508	2	,471
Linear-by-Linear Association	,929	1	,335
N of Valid Cases	100		

a. 0 cells (0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,69.

Spora Bakış Açısı

Crosstab

			sporyapiyormu		Total
			evet	hayir	
ss12	katılmıyorum	Count	3	0	3
		% within sporyapiyormu	6,4%	,0%	3,0%
	fikrim yok	Count	7	1	8
		% within sporyapiyormu	14,9%	1,9%	8,0%
	katiliyorum	Count	14	32	46
		% within sporyapiyormu	29,8%	60,4%	46,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	23	20	43
		% within sporyapiyormu	48,9%	37,7%	43,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,445 ^a	3	,002
Likelihood Ratio	16,305	3	,001
Linear-by-Linear Association	,959	1	,327
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.

Boş Zamanları Değerlendirme

Crosstab

			sporyapiyormu		Total
			evet	hayir	
ss13	katılmıyorum	Count	3	0	3
		% within sporyapiyormu	6,4%	,0%	3,0%
	fikrim yok	Count	3	0	3
		% within sporyapiyormu	6,4%	,0%	3,0%
	katiliyorum	Count	23	33	56
		% within sporyapiyormu	48,9%	62,3%	56,0%
	kesinlikle katiliyorum	Count	18	20	38
		% within sporyapiyormu	38,3%	37,7%	38,0%
Total		Count	47	53	100
		% within sporyapiyormu	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,558 ^a	3	,056
Likelihood Ratio	9,858	3	,020
Linear-by-Linear Association	1,911	1	,167
N of Valid Cases	100		

a. 4 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.